

Täysistunto

Keskiviikko 23.10.2024 klo 14.00—17.00

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.00.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—15.59) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (15.59—17.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Muut ilmoitukset

Puhemiesneuvosto on 22.10.2024 antanut puhemiesneuvoston ehdotuksen PNE 1/2024 vp eduskunnan päätökseksi Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen johtosäännön muuttamisesta.

3. Vesa Kallion vapautuspyyntö tarkastusvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 56/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 24.10.2024 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 24.10.2024 kello 13.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2024 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 22.10.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Yleiskeskustelussa edustaja Pia Lohikoski on edustaja Timo Furuholmin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvät lakiehdotukset. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö ”jaa”, Pia Lohikosken ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 111, ei 50; poissa 38 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 51/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 6 luvun ja kauppakamarilain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 9/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Keskustelu asiasta päättyi 22.10.2024 pidetyssä täysistunnossa

Keskustelussa edustaja Fatim Diarra on edustaja Hanna Holopaisen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 60/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Fatim Diarran ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 111, ei 51; poissa 37 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 29/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 17/2024 vp

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 22.10.2024 pidetyssä täysistunnossa

Keskustelussa edustaja Anna Kontula on edustaja Eemeli Peltosen kannattamana ehdotanut, että lakiehdotus hylätään. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 111, ei 51; poissa 37 (äänestys 3).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 29/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n ja perusopetuslain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 163/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä tässä ajassa käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Adlercreutz, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.06 Opetusministeri Anders Adlercreutz (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tuon eduskunnan käsittelyyn hallituksen esityksen, jolla yksityisten perusopetuksen järjestäjien kotikuntakorvausta korotetaan ja velvoitteet järjestää erityistä tukea yhdenmukaistetaan kuntien kanssa. Esityksen taustalla ovat pitkään jatkunut keskustelu perusopetuksen järjestäjien rahoituksesta sekä erityisopetuksen saatavuus eri järjestäjien opetuksessa. Tämä on tärkeä muutos, joka vähentää eriarvoisuutta.

Ärade talman! Jag överlämnar nu till riksdagens behandling en proposition där hemkommunersättningen för privata anordnare av grundläggande utbildning höjs och deras skyldigheter att ordna särskilt stöd förenhetligas med kommunerna. Bakgrunden till ändringen är den långvariga diskussionen om den olikartade finansieringen för anordnare av grundläggande utbildning samt tillgången till specialundervisning i dessa skolor. Detta är en viktig förändring som minskar ojämlikheten.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kotikuntakorvaus on menetelmä, jolla kotikunnat korvaavat niin sanottujen toissijaisten perusopetuksen järjestäjien toteuttaman opetuksen. Valtiovarainministeriö hoitaa käytännössä kotikuntakorvauksen maksatuksen keskitetyksi. Esityksen mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuslaissa korotetaan yksityisten perusopetuksen järjestäjien saama kotikuntakorvaus nykyisestä 94 prosentista 100 prosenttiin, eli se viedään samalle tasolle muiden kanssa. Valtion koulut ja yliopistojen harjoittelukoulut saisivat edelleen porrastetun kotikuntakorvauksen, eikä näille järjestäjille asetettaisi velvoitetta järjestää perusopetuslain mukaista erityistä tukea. Esityksestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset, noin 100 miljoonaa euroa vuosittain, korvataan kunnille täysimääräisesti osana peruspalvelujen valtionosuuksia.

Ärade talman! Enligt förslaget höjs hemkommunsersättningen för privata anordnare av grundläggande utbildning från 94 procent till 100 procent. Hemkommunsersättningen finansieras till största delen mellan kommunerna och utbildningsanordnarna men handhas i praktiken av finansministeriet. En höjning av hemkommunsersättningens procentandel för privata utbildningsanordnare ökar kommunens utgifter och kommer att ersättas i sin helhet. Den här ändringen beräknas kosta cirka 11 miljoner euro.

Esityksellä arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia yksityisissä kouluissa opiskeleviin oppilaisiin, sillä heille olisi jatkossa taattu myös erityisen tuen ja siihen sisältyvien tukitoimien saaminen mukaan lukien erityisopettajan ja erityisluokanopettajan antama opetus. Myös perheiltä mahdollisesti perittävien koulumaksujen määrä voi vähentyä valtiolta saadun rahoituksen nousun myötä. Olen iloinen, että hallitus vihdoinkin nostaa yksityisten koulujen kotikuntakorvausta.

Esityksen eduskuntakäsittelyssä huomioidaan perusopetuksen tuen uudistus ja sen mukaiset uudet tuen käsitteet. Tämä lakimuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan yhtä aikaa perusopetuksen tuen uudistuksen kanssa eli 1.8.2025. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Ja sitten meidän keskusteluun. — Edustaja Hänninen.

14.10 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen iloinen voidessani puhua nyt tärkeästä uudistuksesta, joka parantaa oppilaiden tasa-arvoa ja yksityiskoulujen asemaa Suomessa.

Ensi vuodesta alkaen yksityiskoulujen kotikuntakorvaus nousee 94 prosentista 100 prosenttiin, mikä vastaa kunnallisten koulujen tasoa. Tämä muutos on merkittävä edistysaskel, sillä se takaa, että kaikkialla opetuksen järjestäjillä riippumatta siitä, onko kyseessä kunta vai yksityinen toimija, on yhdenvertaiset resurssit tarjota laadukasta opetusta. Tämä on paitsi taloudellinen kysymys myös tasa-arvokysymys.

Yksityiskoulut, joita Suomessa käy lähes 23 000 oppilasta, ovat olennainen osa suomalaista kouluverkkoa. Monille lapsille ja perheille yksityiskoulu on heidän lähikoulunsa. Yksityiskoulut myös tuovat monimuotoisuutta ja lisäarvoa suomalaiseen koulutuskenttään tarjoamalla erilaisia pedagogisia painotuksia. Kaikille näille yksityiskouluille on yhteistä se, että ne ovat osa suomalaista koulujärjestelmää ja noudattavat perusopetuslain säädöksiä.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Uudistus mahdollistaa muun muassa opetustuntien lisäämisen perustaitojen oppimisen vahvistamiseksi. Rahoituksen lisääntyminen antaa myös mahdollisuuden kehittää toimintaa, esimerkiksi lisätä resursseja koulukuraattoritoimintaan ja muuhun opiskelijahuoltoon, mikä vahvistaa oppilaiden hyvinvointia ja tukee heidän oppimistaan nykyistä paremmin.

Muutos on osa Orpon hallitusohjelman toimia peruskoulun kuntoon laittamiseksi. Otan ilolla vastaan tämän uudistuksen, sillä Suomi tarvitsee yksityiskouluja, perheet ja lapset tarvitsevat yksityiskouluja, ja kun ne nyt saadaan samalle viivalle julkisten koulujen kanssa, niiden merkitys vahvistuu.

Arvoisa rouva puhemies! Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus, siksi ”kyllä” yksityiskouluille. — Kiitos. [Anne Kalmari: Yksityistetään kaikki!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

14.13 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Ihan aluksi sanon, että varmasti oppositio kannattaa tämä lakiesitys ensin lukea.

Toivotan käsittelyssä olevan esityksen lämpimästi tervetulleeksi. Tämä uudistus korjaa peruskoulun oppilaiden eriarvoisen kohtelun rahoituksen osalta, kun kotikuntakorvauksen perusteeton porrastus poistetaan. Kyseessä on oppilaiden tasa-arvoa edistävä esitys, jota esimerkiksi OAJ on pitkään edistänyt. Eli tässä, kuten ministeri sanoi, muutetaan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:ää ja perusopetuslain 17 §:ää siten, että tuo kotikuntakorvaus nostetaan yksityisten perusopetuksen järjestäjien osalta 100 prosenttiin.

Tämä esitys on erityisen tärkeä helsinkiläisille perheille ja kouluille. Helsingin peruskouluverkko eroaa historiallisista syistä muista kaupungeista, ja meillä noin 13 000 oppilasta käy koulua sopimuskouluissa. Sopimuskoulut ovat tehneet Helsingin kaupungin kanssa sopimuksen perusopetuksen järjestämisestä. Sopimuskoulut toimivat ihan normaalisti lähikouluina, mutta ne ovat yksityisen tahon eivätkä Helsingin kaupungin ylläpitämiä. Ne saavat rahoituksen valtiolta mutta noudattavat perusopetuslakia. Sopimuskoulujen osuus helsinkiläisten yläasteikäisten opetuksessa on noin kolmannes, eli ilolla otetaan tämä helsinkiläisissä perheissä vastaan.

Eli tämän lain myötä perusopetuksen järjestäjille taataan yhdenvertainen rahoitus tuottaa laadukasta perusopetusta riippumatta siitä, onko koulutuksen järjestäjä esimerkiksi meillä Helsingissä Helsingin kaupunki vai esimerkiksi nämä meidän kouluverkossa toimivat sopimuskoulut, jotka toimivat siis pääsääntöisesti lähikouluina.

Tuo sopimuskoulujen valtiolta saama rahoitus on siis ollut pienempi kuin kaupungin ylläpitämien koulujen rahoitus, kun sitä on ihan perusteettomasti porrastettu eli leikattu kuusi prosenttiyksikköä. Tämä on ollut näiden oppilaiden, jotka näissä kouluissa ovat, ja opettajien kannalta suuri epäkohta, että oman alueen lähikoulurahoitus on ollut sitten porrastuksen vuoksi heikompi kuin esimerkiksi naapurialueella. Tämä on ollut hyvin ongelmallista myös perustuslain yhdenvertaisuusvaateen näkökulmasta, ja nyt tämä epätasa-arvoisuus korjataan.

Kuten ministeri tuossa sanoi, nyt myöskin yhdenvertaistetaan järjestäjän velvollisuudet laissa erityisen tuen tarjoamisen osalta. Erityistä tukeahan meidän sopimuskoulut ovat jo aikaisemmin tarjonneet, mutta sitä ei ole laissa edellytetty. On hyvä, että se on myös lainsäädännössä. En ihan kaikkia Suomen kouluja tältä osin tunne, ja pidän erittäin hyvänä, että myöskin lain osalta tämä vaade tähän kirjataan eli se, että erityistä tukea täytyy järjestää.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Tämän lain on tarkoitus tulla voimaan elokuussa 2025, ja tämä vahvistaa opetuksen järjestämistä ja jokaisen lapsen oikeutta yhdenvertaiseen koulutukseen. Tämä on tärkeä arvovalinta hallitukselta.

Tuossa tuli esille myöskin, että valtion koulut ja harjoittelukoulut eivät sisälly tähän lakiesitykseen. Nehän ovat eri rahoitusjärjestelmänkin piirissä, ja hallitusohjelman kirjaus ei tarkkaan ottaen niitä koskenut, mutta tämä asia varmasti nousee sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa esille, ja sekin on hyvä siinä mietinnössä sitten pohtia.

Tämä esitys on osa hallitusohjelman toimia peruskoulun kuntoonlaittamiseksi. Eli hallitusneuvotteluissa sovimme — hallitusohjelmaan on kirjattu — että eduskuntakauden aikana perusopetusta vahvistetaan yhteensä 200 miljoonalla eurolla. Se on tärkeä panostus. Suomen tärkein tavoite on se, että jokainen lapsi ja nuori saa perusopetuksesta sellaiset tiedot ja taidot, jotka kantavat toisen asteen tutkintoon, sieltä edelleen työelämään tai jatko-opintoihin, ja jokainen lapsi saa oppimisen ilon. Sillä rakennetaan ihan parasta mahdollista tulevaisuutta.

Ilolla vielä totean tässä lopuksi, että oppimistulosten heikkenemiseen puututaan nyt todella monella toimella. Opetustunteja perustaitojen oppimiseksi lisätään. Oppimisen tuki vihdoin uudistetaan, niin kuin opetusministeri täällä mainiosti nosti esille. Tasa-arvorahat vakinaistettiin, eli se hankehumppa, joka kouluissa on, halutaan katkaista. Eli paljon toimia tulee, jotta opettajalla olisi riittävästi aikaa oppilaille.

Tietenkin toivomme mahdollisimman pian eduskuntaan sitä lakiesitystä, jolla opettajat saavat vahvemmat valtuudet säädellä niitä digilaitteiden käyttöä. Sitä on Unesco edellyttänyt, OECD edellyttänyt, eli täytyy katsoa, että se digilaitteiden käyttö on pedagogisesti järkevää. Toivon, että se on sitten seuraava lakiesitys, joka tänne eduskuntaan saadaan perusopetuksen osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

14.18 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos opetusministerille asian esittelystä.

Esityksen tavoite on hyvä, sillä tarkoituksena on yhdenmukaistaa kotikuntakorvauksien tasoa kunnallisen ja yksityisten opetuksen järjestäjien kesken ja parantaa erityisopettajan ja erityisluokanopettajan antaman opetuksen saatavuutta myös yksityisissä kouluissa. Tavoite on oikeansuuntainen muun muassa sen suhteen, että valtio tulee korvaamaan kunnille muutoksesta aiheutuvat kustannukset peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Lisäksi lain tavoitteena on taata yksityisissä kouluissa opiskeleville oppilaille erityisen tuen ja siihen sisältyvien tukitoimien saaminen. Hyvänä voidaan nähdä myös perheiltä perittävien koulumaksujen lasku valtiolta saadun rahoituksen nousun myötä.

Puhemies! Vaikka suunta on oikea, useat lausunnonantajista kiinnittivät huomiota siihen, että esityksessä tehdyt rajaukset erityisen tuen järjestäjien osalta asettavat valtion kouluissa ja yliopistojen harjoittelukouluissa opiskelevat lapset epätasa-arvoiseen asemaan, sillä harjoittelukoulut on tosiaan rajattu esityksessä korvauksen ja myös erityisen tuen järjestämisen velvoitteen ulkopuolelle. Arvoisa opetusministeri, tämä raja on selkeä ongelma, ja asiantuntijat nostivat sen myös esille sivistysvaliokunnan kuulemisissa. Kuulemisissa katsottiin, että opettajakoulutuksen opetusharjoitteluja tulisi voida suorittaa todellista koulutuksen kenttää vastaavissa olosuhteissa myös oppimisen tuen osalta.

Kuten tiedämme, tuen tarve lisääntyy jatkuvasti, ja opettajilla tulee olla pedagogiset valmiudet todelliseen arkeen. Erityisen tuen tarpeisen lapsen ei myöskään pitäisi tarvita vaih-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

taa pois harjoittelukoulunakin toimivasta lähikoulustaan oppimisen tukea saadakseen. Siksi kysyisin, arvoisa opetusministeri: miksi harjoittelukoulut on jätetty sataprosenttisen kotikuntakorvauksen ja erityisen tuen järjestämisvelvoitteen ulkopuolelle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

14.20 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevalla lailla korjataan epäkohta, jossa yksityisen opetuksen järjestäjien osalta kotikuntakorvaus nostetaan 100 prosenttiin aiemman 94 prosentin sijasta. Tämä on perusteltua erityisesti, kun samaan aikaan rahoituksen noston myötä yksityisillä perusopetuksen järjestäjillä on lakisääteinen velvollisuus järjestää myös erityistä tukea sitä tarvitseville.

Puhemies! Esitys on osa hallituksen koulutuksen kunnian palauttamiseen tähtäävää politiikkaa. Historian koulutusmyönteisin hallitus tosiaan tekee töitä sen eteen, että palautamme koulutuksen tason sille tasolle, millä se ennen ideologisesti sokeutuvaa uudistusvimmaa oli. Se tapahtuu perusasioihin palaamalla, kurin palauttamisella, rahoituksen historiallisella nostolla ja oppimisen tukea uudistamalla.

Puhemies! Opetusministerin esittelemää historian koulutusmyönteisimmän hallituksen esitystä on helppo kannattaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

14.21 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Tämä kymmenen miljoonan euron lisääminen yksityisen perusopetuksen järjestäjien rahoitukseen on perusteltu siltä osin kuin järjestämisvelvollisuus myös erityiselle tuelle tässä laajenee, ja on varmasti tervetullutta, että myös yksityiskoulut joutuvat jatkossa erityistä tukea järjestämään.

Se on todellakin kysymysmerkki, miksi valtion koulut ja yliopistojen harjoittelukoulut eli nämä normaalikoulut tästä on ulos jätetty. Eikö olisi perusteltua niissäkin velvoittaa erityisen tuen järjestämiseen? Kunnallisessa opetuksessa perusopetuksessa erityistä tukea saa tällä hetkellä noin 10 prosenttia oppilaista, tämän esityksen mukaan yksityisessä 4,2 prosenttia ja valtion oppilaitoksissa 6,5 prosenttia, eli tässä on ihan selvä epätasa-arvoisuus joko johtuen siitä, että palveluita ei ole saatavilla, tai sitten siitä, että oppilasjoukko valikoituu yksityiskouluihin ja valtion kouluihin eri tavalla kuin yleisesti julkisiin kunnallisiin kouluihin.

Jatkossakin on tärkeää, että perusopetus pidetään kunnallisena julkisena peruspalveluna, joka on tasa-arvoinen, maksuton ja myöskin voiton tavoittelun ulkopuolella. Ja vaikka nyt tätä yksityisten koulujen rahoitusta kymmenellä miljoonalla eurolla lisätäänkin, niin näistä periaatteista on silti tärkeää pitää kiinni, ja toivon, että sivistysvaliokunta myös tätä periaatteellista tasoa omassa mietinnössään aikanaan käsittelee.

Näistä yksityiskouluista oma erityisryhmänsä omasta mielestäni ovat uskonnolliset koulut, jotka toimivat eri puolilla Suomea. Omassa kotikunnassani Vaasassakin on kristillinen koulu, joka on järjestämislupaa useina vuosina hakenut ja useimmiten sen myös saanut. Itse näen, että tällaiset uskontokunnittain eriytyneet koulutuksen järjestäjät ja koulutusrakteet ovat epätasa-arvoa lisääviä ja meillä pikemminkin pitäisi pyrkiä siihen, että julkisessa järjestelmässä julkisesti rahoitetut koulut ovat tunnustuksettomia uskonnollisesti. — Kiitos, puhemies.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

14.23 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Yksityiskoulujen kotikuntakorvaus on ollut jo pitkään varmaan useankin puolueen ja usean hallituksen korjauslistalla, ja on hienoa, että se nyt saadaan etenemään, ja samalla sitten etenee myös tämä velvoitus erityisen tuen järjestämisestä myös yksityisissä kouluissa. Toki sitä on nytkin toteutettu, mutta nyt velvoite tulee myös lakiin.

Mutta jostain syystä hallitus on kuitenkin jättänyt tämän esityksen ulkopuolelle normaalikoulut, siis harjoittelukoulut ja valtion koulut, ja tämä tilanne ja ratkaisu ei ole mielestäni ollenkaan järkevä.

Esimerkiksi edustaja Hiltunen täällä puhui jo hyvin siitä, kuinka harjoittelukouluissa meidän nuoret opettajat tekevät opetusharjoittelunsa, myös erityisopettajat. Olisi erityisen tärkeää, että he saavat ennen sinne kentälle töihin menoa kokemuksen siitä, mitä on se, että koulussa järjestetään valmistavaa opetusta, koulussa järjestetään erityisopetusta. Jotta heille se velvoite tähän voitaisiin antaa, he tarvitsisivat myös sen rahoituksen.

Sitten valtion koulut, joista osa on näitä kielipainotteisia kouluja sen vuoksi, että heillä ei ole tätä erityisen tuen velvoitetta samalla tavalla kuin muilla, osittain sen vuoksi myös järjestävät pääsykokeita ja karsivat sitä joukkoa, joka sinne kouluihin pääsee. Tämä tekee esimerkiksi perheiden kohdalla joskus sellaisia tilanteita, että joku sisarusarjasta pääsee sisälle ja toinen ei — ei ollenkaan järkevä tilanne — tai aiheuttaa näitä vastaavia tilanteita, joista nyt yksityiskoulujen osalta päästään eroon, eli kesken koulupolun oppilas joutuu vaihtamaan koulua, kun tukea ei pystytä siellä omassa koulussa järjestämään.

Tämän vuoksi toivon, että me voidaan valiokunnassa tai ministeriön kanssa yhteistyössä tämä kohta korjata ja saada nämä normaalikoulut ja valtion koulut nyt myös tämän korjatun rahoituksen piiriin ja, kun oppimisen tuen lainsäädäntö etenee, siinä huomioida myös tämä tuen järjestämisen velvoite ihan tasapuolisesti kaikille meidän kouluille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen, poissa. — Edustaja Juvonen.

14.25 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Asiantuntijalausunnoissa nousi esille se, että opettajankoulutuksen opetusharjoittelua tulisi voida suorittaa todellista koulutuksen kenttää vastaavissa olosuhteissa ja myös oppimisen tuen osalta etenkin nyt, kun erityisopetuksen koulutusvastuu on laajentunut koskemaan kaikkia opettajankoulutusta antavia yliopistoja.

Haluaisin ministeriltä kysyä yleisesti liittyen näihin opettajankoulutuksen opetusharjoitteluihin. Tämä liittyy toki myös tähän lakiesitykseen esimerkiksi tämän lausuntopalautteen kannalta mutta myös niin, että kun opettajan pedagogiset opinnot, 60 opintopistettä, yhdessä maisterin tutkinnon kanssa tuottavat laaja-alaisen pedagogisen kelpoisuuden eri koulualan aineenopettajille. Tiedustelin teiltä, ministeri: Opiskelijat ovat olleet yhteydessä ja kysyneet juurikin tämän harjoittelun tahdista, kun monet opiskelijat ovat jo opiskeluaikanaan toimineet opettajan sijaisina, tehneet sijaisuuksia kouluissa, koska meillä on huutava pula opettajista. He ovat tiedustelleet sitä, olisiko mahdollista, kun heillä on monella jo tällainen pitempiaikainen työkokemus ja työpaikka jossakin koulussa tai lukiossa, että he voisivat suorittaa siellä näiden pedagogisten opintojen harjoittelujaksoja. Se tarkoittaisi sitä, että silloin tuttu koulu, jossa opiskelija on tehnyt esimerkiksi työsijaisuuksia, saisi tutun ja turvallisen, hyvän työntekijän opiskelijan muodossa sinne suorittamaan niitä pe-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

dagogisia opintoja. Nythän on tilanne niin, että opiskelijat ohjataan jonnekin tiettyihin kouluihin, missä he tietysti suorittavat tämän tärkeän opintojaksonsa mutta ovat sitten pois sieltä toisesta koulusta, missä heidän työpanostaan myös tarvittaisiin. Tämä kysymys suoraan opiskelijoilta, jotka näitä pedagogisia opintoja tällä hetkellä suorittavat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie, poissa. — Edustaja Seppänen.

14.28 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on erittäin kannatettava näiden yksityisten koulutuksenjärjestäjien kotikuntakorvauksen korottamisen osalta. Yksityiskouluissa annetaan tukea aivan samalla tavalla kuin kunnallisesti järjestetyissä kouluissa, ja on tärkeää, että tämä korvaus tulee myös sinne sataprosenttisesti.

Tämä kotikuntakorvaus sataprosenttisesti tulisi huomioida myös yliopistojen harjoittelukouluissa ja normaalikouluissa, sillä ne ovat erittäin keskeisiä meidän opettajankoulutuslaitoksen näkökulmasta. Tämä lakiesitys ei toki muuta nykytilaa siltä osin, eli tähän astikin nämä valtion koulut ja harjoittelukoulut ovat olleet tämän korvauksen ulkopuolella ja kunnissa on tehty erillisiä sopimuksia siitä, miten järjestetään näiden erityistä tukea tarvitsevien lasten tuki.

Mutta tässä lakiesityksessä olisi nyt mahdollisuus korjata tämä. Nimittäin ei näitä yliopistojen harjoittelukouluissa ja valtion kouluissa opiskelevia oppilaita ole niin suuri määrä, että tällä olisi huomattavia kustannusvaikutuksia, mikäli tämä korvaus olisi 100 prosenttia, mutta se on oppilaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta erittäin tärkeää, että mikäli siellä kuntien ja harjoittelukoulujen välillä ei saada tätä sopimusta tehtyä, niin voi olla niin, että harjoittelukoulussa opiskeleva erityisen tuen tarvitsija joutuu vaihtamaan koulun sen vuoksi, että harjoittelukoulu tai normaalikoulu ei saa tätä valtion täyttä tukea. Eli se on oppilaiden yhdenvertaisuuden kannalta erittäin tärkeää.

Lisäksi tämä opettajankoulutus: Kaikki meidän Suomessa opiskelevat opettajat harjoittelevat näissä normaalikouluissa ja harjoittelukouluissa. Mikäli siellä ei erityisen tuen tarpeen oppilaita ole, niin tuki tällöin myöskin harjoittelu jää vähän vajavaiseksi, eli tilanne ei vastaa sitä todellista tilannetta, mikä meillä on kuntien kouluissa ja kentällä.

Eli, arvoisa ministeri, toivoisin, että vielä tämän lakiesityksen osalta mietittäisiin tämä harjoittelukoulujen kotikuntakorvaus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

14.30 Pia Lohikoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa opetusministeri! Hallitusohjelman mukaisen kotikuntakorvauksen korottamisen tarkoituksena on yhtenäistää koulutuksen järjestäjiä koskevia velvoitteita ja vahvistaa oppilaan yhdenvertaista oikeutta oppimisen tukeen. Esityksen mukaan kotikuntakorvauksen korottaminen ei kuitenkaan koskisi yliopistojen harjoittelukouluja ja valtion kouluja. Perusteeksi rajaukselle on mainittu hallitusohjelman kirjaus koskien vain yksityisiä koulutuksen järjestäjiä, mutta nähdäkseni tämä perustelu ei ole riittävä eikä tämä rajausta ole tarkoituksenmukainen. Hallitusohjelma ei ole varmaankaan niin pyhä, että tätä asiaa ei voisi tarkastella vielä hieman. En usko, että tästä myöskään valtavia kustannuksia syntyisi.

Monet yliopistojen harjoittelukoulut toimivat yksityisten koulutusjärjestäjien tavoin lähikouluina oppilaaksiottoalueillaan, ja myös OAJ on huomauttanut, että yliopistojen harjoittelukoulujen osalta on tärkeää kiinnittää huomiota kasvavaan osaamisen kehittämistar-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

peeseen koskien kielitietoista opetusta sekä perusopetukseen valmistavaa opetusta. Edellä mainitut olisi katsottava osaksi oppimisen tuen kokonaisuutta ja varmistettava yliopistojenkin edellytykset mutta myös sitoutuminen opettajankoulutuksessa tunnistamaan eri kielij- ja kulttuuritaustaisten opetukseen liittyvä ammatillinen osaamistarve.

Yliopistojen harjoittelukouluissa ja valtion kouluissa opiskelevien oppilaiden määrän ollessa valtakunnallisesti varsin vähäinen ei tämä kotikuntakorvauksen nostaminen yhte-neväisesti 100 prosenttiin aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia. Toivon, että me siviis-tysvaliokunnassa saamme yksimielisesti muutettua tätä esitystä mietinnön kautta siten, että myös yliopistojen harjoittelukoulujen ja valtion koulujen kotikuntakorvaus korotetaan yk-sityisten koulutuksen järjestäjien tavoin 100 prosenttiin, ja toivottavasti tämä sopii myös arvoisalle ministerille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ikävä kyllä tähän käytettävissä oleva aika on päät-tymässä, joten ministerille tässä vaiheessa kolmen minuutin puheenvuoro, olkaa hyvä.

14.33 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos keskustelusta ja kiitos esityksen saamasta positiivisesta vastaanotosta. Kyse on tosiaankin siitä, että pyritään yhdenmukaistamaan koulutusjärjestelmää, poistetaan niitä keinotekoi-sia eroja, joita on ollut eri koulumuotojen välillä. Yksityinen kouluhan on usein ihan sa-manlainen lähikoulu kuin muutkin. Yksityisyydellä tässä on enemmänkin historialliset taustat kuin mitään muuta, ja nyt sitten tuodaan lapset samalle viivalle myöskin saatavilla olevan tuen suhteen.

Edustaja Mäkynen oli huolestunut yksityistämisestä noin yleensä koulujärjestelmän osalta, ja siitähän tässä ei luonnollisestikaan ole kyse, [Pia Lohikoski: Hyvä niin!] vaikka-kin tässä yritetään parantaa tiettyjen oppilaiden, koulujen, asemaa. Suomalaisen koulun, suomalaisen peruskoulun, keskeinen rakenne pysyy ennallaan, ja hyvä niin. Se on ollut meidän koulutusjärjestelmän kiistaton vahvuus, vaikkakin sitä samaa tasavertaista, yhden-vertaista koulua voi järjestää hieman eri pohjalta.

Tässä on kyseenalaistettu sitä, että valtion koulut ja harjoittelukoulut ovat tämän järjes-telmän ulkopuolella. Ymmärrän tämän kyseenalaistamisen. Taustalla on muun muassa se, että nämä koulut saavat myöskin muuta valtion rahoitusta, ne eivät ole täysin tämän kun-takorvauksen varassa. Kun pohditaan, mitä se sitten maksaisi, jos se tältäkin osin yhden-mukaistettaisiin, niin arvion mukaan se olisi noin viisi miljoonaa euroa — eli ei toki mi-kään ihan mitätön summa sekään. Mutta tämä nyt on ensimmäinen askel loogisempaan, pa-rempaan rakenteeseen. Tunnistan kyllä keskustelun tarpeen ehkä tämänkin kysymyksen ympärillä, joskin katson, että tässä tilanteessa tämä tehty ratkaisu on varsin perusteltu.

Erityistä tukea voi sinänsä saada valtion kouluissa ja näissä harjoittelukouluissa, sitä ei suinkaan ole rajattu pois, mutta velvollisuushan nyt ulottuu tämän sataprosenttisen tuen myötä nyt näihin yksityisiin.

Pieni askel eteenpäin. Hallitusohjelmaan kuuluu monta hyvää uudistusta ja parannusta. Opetusjärjestelmään tässä tehdään, niin kuin edustaja Koponenkin taisi sanoa, koulutuk-sen kunnianpalautusta.

Edustaja Juvosen kysymykseen, se oli mielenkiintoinen: selvittelen asiaa. Minulla ei ole antaa tässä tilanteessa suoraan teille vastausta.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.36.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Siellä oli yksi puheenvuoropyyntö. Edustaja Niemi on poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 157/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausuntonsa.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, niin tuttuun tapaan asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rydman, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.37 Elinkeinoministeri Wille Rydman (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan kahdeksaan lakiin muutoksia viranomaisten tietojenvaihdon tehostamiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta.

Esityksen tarkoituksena on edistää tavoitteita tiedonvaihdon parantamiseksi ja valvonnan tehostamiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi sekä hallitusohjelmakirjauksiamme tietojenvaihdon esteiden poistamiseksi rikostorjunnassa sekä sen varmistamiseksi, että suojelupoliisi saa tehtävänsä kannalta tarpeelliset tiedot poliisilta, vero- ja ulosottoviranomaisilta ja muilta viranomaisilta.

Mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia, rahanpesun selvittelykeskuksesta annettua lakia, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia, työtapaa

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

turma- ja ammattitautilakia, työntekijän eläkelakia sekä työttömyysetuuksien rahoitukselta annettua lakia.

Lisäksi ehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia siten, että laista poistettaisiin valtioneuvostolle annettu asetuksenantovaltuus epäilyttävän liiketoimen muodosta ja sisällöstä. Asetuksenantovaltuuden sijaan säädettäisiin Rahanpesun selvittelykeskukselle valtuus antaa tarkentava määräys epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen muodosta ja sisällön esittämisen asettelusta.

Lakiehdotuksissa rahanpesulakiin ja verotietolakiin varmistetaan tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisteritietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus. Mainitut muutosehdotukset vastaavat viidennen rahanpesudirektiivin 30 artiklan 4 kohdan edellytyksiä.

Toisessa lakiehdotuksessa rahanpesun selvittelykeskuksesta esitetään täydennettäväksi rahanpesurekisterin tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä luottolaitosdirektiivin kansallisella voimaansaattamisella, jotta tietoja voitaisiin luovuttaa direktiivin mukaisesti sekä Finanssivalvonnalle että Euroopan keskuspankille tilanteissa, joissa Euroopan keskuspankki toimii pankkivalvojana. Samalla myös Rahanpesun selvittelykeskuksen rahanpesurekisteritietojen käsittelyä koskevia säännöksiä täsmennetään tietojen keräämisen, tallentamisen ja rekisteristä poistamisen osalta siten, että säännökset vastaavat paremmin tietosuojasääntelyn ja toiminnan tosiasiallisia vaatimuksia.

Lakiehdotuksissa 3—5 on kyse suojelupoliisin tiedonsaannin varmistamisesta. Tavoite toteutetaan korjaamalla verotietolakia, lakia Finanssivalvonnasta ja lakia Harmaan talouden selvitysyksiköstä, joissa suojelupoliisin tiedonsaanti oli aiemmin perustunut asemaan esitutkintaviranomaisena. Jotta Harmaan talouden selvitysyksikkö voisi laatia velvoitteidenhoitoselvityksen suojelupoliisille kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta, edellyttää se lisäksi lakiehdotusten 6—8 mukaisten tiedonsaantioikeuksien lisäämistä suojelupoliisille.

Edellä mainitut suojelupoliisille ehdotetut tiedonsaantioikeudet ovat seurausta suojelupoliisin roolin muuttumisesta esitutkintaviranomaisesta tiedusteluviranomaiseksi. Suojelupoliisi ei voi nykytilassa soveltaa enää erityislakeihin esitutkintaviranomaisille säädettyjä tietojensaantia koskevia normeja, vaan tiedonsaannin tulee perustua suojelupoliisin tehtäviin.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan eduskunnalta myönteisen vastaanoton.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille, ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Rasinkangas.

14.40 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Harmaan talouden torjunta on tärkeää yritysten tasapuolisen kilpailun takaamiseksi, mutta sillä on myös tärkeä merkitys rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. Viranomaisten tietojenvaihtosäännöksiä on kehitettävä harmaan talouden toimijoiden tunnistamiseksi ja torjunnan tehostamiseksi. Rahanpesurekisteritietojen käsittelyä koskevia säännöksiä täsmennetään tietojen keräämisen, tallentamisen ja rekisteristä poistamisen osalta siten, että ne vastaavat paremmin tietosuojasääntelyn ja toiminnan tosiasiallisia vaatimuksia.

Hallituksen esityksen mukaan myös suojelupoliisin tiedonsaantiin jääneitä puutteita on nyt tarkoitus korjata. Suojelupoliisin rooliin muuttui esitutkintaviranomaisesta tiedusteluviranomaiseksi tiedustelulakien voimaan tullessa.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Verohallinto tiedotti 8.2.2024, että Suomi on päivittänyt arvioitaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä. Epäviralliseen kansainväliseen rahanvälitykseen sisältyy erittäin merkittävä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. Viranomaisten mukaan riski on merkittävä myös virtuaalivaluutan tarjoajilla, pankeilla ja maksupalvelujen tarjoajilla.

Euroopassa ovat yleistymässä myös neopankit. Neopankeiksi kutsutaan pankkipalveluja tarjoavia teknologiayrityksiä, jotka toimivat digitaalisesti lähinnä mobiilisovellusten kautta. Neopankkien palveluideologiaan kuuluu muun muassa helppo tilin avaaminen ilman käyntiä konttorissa sekä ilman tulo- ja luottotietoja. Niiden yleistymisen syynä ovat palveluiden edullisuus sekä helppo ja nopea saatavuus. Verohallinnon valvonnassa on havaittu neopankkien käytön syiksi myös ulosoton tai verojen välttelyä. Verohallinnon alustavien analyysien perusteella neopankeilla on jo kymmeniätuhansia asiakkaita Suomessa. Ne mahdollistavat harmaan talouden toimintaa, kun asiakasta ei tunnisteta samalla tavoin kuin perinteisessä pankkitoiminnassa tehdään.

Harmaan talouden toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja uusiin ilmiöihin viranomaiset eivät voi vastata vain omasta siilostaan käsin, vaan tarvitaan yhteistyötä eri viranomaisten kesken.

Ulkomaille siirretty rahaa myös epävirallisten pankkien kaltaisten rahansiirtojärjestelmien eli hawaloiden kautta. Nämä hawalat ovat yleisiä Lähi-idässä, Pohjois- ja Koillis-Afrikassa sekä Etelä-Aasiassa. Hawala-järjestelmällä on taustansa islamilaisessa perinteessä ja oikeudessa. Hawala-järjestelmässä rahaa siirretään maasta toiseen, kun käytettävissä ei ole virallista ja toimivaa pankkijärjestelmää. Tässä eivät päde normaalit pankkitoimintaa koskevat sääntelyt, muun muassa asiakkaan tunnistaminen ja rahan alkuperän selvittäminen. Kun Suomessa käteistä rahaa tallennetaan pankkiin tai sitä nostetaan sieltä, asiakkaalta selvitetään rahan alkuperää ja käyttötarkoitusta. Tämä on osa harmaan talouden torjuntaa ja normaalia rahanpesulain mukaista toimintaa pankeilta. Epäviralliset hawalat toimivat toisin. Tutkimuksissa on osoitettu, että hawalaa hyödynnetään laajasti terrorismin rahoitukseen kansainvälisesti, mutta viitteitä sen käytöstä terrorismin rahoitukseen löytyy myös Suomesta.

Arvoisa puhemies! Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen vaatii viranomaissyhteistyötä. Tietojenvaihdon esteiden poistaminen rikostorjunnassa on yksi Petteri Orpon hallituksen tärkeistä kirjauksista. Rahanpesulain mukaan ilmoitusvelvollisiin kuuluu laaja joukko eri toimialojen elinkeinonharjoittajia ja yrityksiä. Tällaisia toimialoja ovat muun muassa pankki- ja sijoitustoiminta, virtuaalivaluutan tarjoaminen, kiinteistövälitys, perintä, kirjanpito ynnä muut toimialat. Epäilyttävästä liiketoiminnasta tehdyistä havainnoista sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ilmiöistä on vaihdettava tehokkaammin tietoa viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten välillä. Tällöin mahdollisuudet rikollisen toiminnan estämiseen, havaitsemiseen ja selvittämiseen paranevat.

Tietojenvaihdon nopeus on myös tärkeää rikoshyödyn takaisin saamiseksi. Rahanpesurikoksissa on olennaista, että on oltava aina niin sanottu alkurikos eli rikollinen teko, josta pestävä raha on peräisin. Tämä vaatii usein talousrikostutkintaa niin sanotun liipaisinrikoksen selvittämiseksi, jotta rikollisen rahan lähde voidaan selvittää ja rahat tuomita valtiolle menetetyksi. Suomen rajojen yli viedään rikollisella toiminnalla saatua rahaa monin eri tavoin. Silloinkin kun epäiltyä rahanpesuun liittyvää rahaa on jäänyt viranomaisen haltuun, on oikeudessa katsottu, että alkurikos on jäänyt näyttämättä toteen, eikä näin ollen rahanpesusta ole voitu antaa tuomiota ja määrätä menettämisseuraamusta rahojen suhteen.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Esimerkki: Useat tiedotusvälineet uutisoivat tammikuussa 2024 tapauksesta, jossa lentokentän turvatarkastuksessa oli löytynyt vuonna 2021 matkatavaroihin pakattuina eli kätettyinä yli 300 000 euroa käteistä rahaa. Syyttäjä epäili henkilön syyllistyneen törkeään rahanpesuun, koska syytetyn tulot ja taloudellinen tilanne huomioon ottaen varat eivät voineet olla peräisin laillisesta toiminnasta. Henkilöä syytettiin myös kahdesta törkeästä veropetoksesta. Käräjäoikeus hylkäsi kaikki syytteet asiassa, koska katsoi, että alkurikosta ei oltu näytetty toteen. Oikeus uskoi rahojen olevan hawala-järjestelmän kautta siirrettyjä sukulaisen varoja, koska tällä ei ollut omaa pankkitiliä eikä hän voinut ulkomaalaisena sel-laista hankkia. Vähintään 10 000 euron käteisvarojen kuljettaminen matkalla EU-alueelle tai sieltä ulos olisi vaatinut ilmoituksen tulliviranomaiselle. Kätkeminen matkatavaroihin ei ole ilmoitus.

Arvoisa puhemies! Meidän on syytä aukaista silmät eikä sokeasti luottaa siihen, mitä meille kerrotaan. Rikostutkinta vaatii resursseja, viranomaisten yhteistyötä ja oikea-aikaisia puuttumista. Jokainen on syytön, kunnes toisin todistetaan. Todistamistaakka jää esitutkintaviranomaiselle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

14.47 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esityksestä ja myöskin sen esittelystä. Tietojenvaihdon parantaminen on aina tervetullutta viranomaisten välillä, ja tällä esityksellä varmasti parannetaan jälleen — ainakin pieni askel — rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyä. Tässä on myös esimerkki siitä, miten edellisen hallituksen ja nykyisen hallituksen tavoitteet ovat yhteneväiset ja missä mennään samaan suuntaan. Sekin on syytä välillä huomata, että näissä turvallisuutta ja rikosten torjuntaa koskevissa asioissa on myös yhteistä opposition ja hallituksen välillä.

Tässä hallituksen esityksessä on kyllä pohdittu vaikutuksia yrityksiin, yhteiskuntaan ja ihmisiin, mutta ehkä ymmärrettävästikin, kun kysymys on lähinnä tietojenvaihdon parantamisesta, ei sen laajemmin terrorismin rahoittamisen torjunnan vaikutuksista, rahanpesun torjunnan vaikutuksista ihmisten pankkipalveluiden saamiseen ja yritysten pankkipalveluiden saamiseen. Näiden sinänsä tärkeiden tavoitteiden, jotka jaamme, edistäminen on myös välillä hankaloittanut esimerkiksi pankkipalveluiden saatavuutta yrityksille ja yhdistyksille. Tästä olemme eduskunnassa viime kaudella ja tällä kaudella jo jonkin verran ehtineet keskustella, mutta sinänsä ymmärrettävää on, että turvallisuus menee varsinkin tällaisina aikoina jopa sujuvuuden edelle ja byrokratiaa joudumme näistä syistä lisäämään.

Olisin kuitenkin ministeriltä tiedustellut: miten tällä hetkellä näette rahanpesun ehkäisyn ja terrorismin rahoittamisen torjunnan yleiset vaikutukset yritysten ja yhdistysten pankkitoimintaan ja rahoituspalveluiden saatavuuteen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

14.49 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Oikeastaan tämän vuosituhannen puolella jokaisella vaalikaudella on lainsäädäntöä kehitetty siten, että entistä paremmin voitaisiin niin torjua harmaata taloutta, vähentää rahanpesua kuin sitten myös rajoittaa ja torjua niitä mahdollisuuksia, joilla näitä toimenpiteitä käytetään myös terrorismin tukemiseen, ja hyvä niin.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Tässä minusta on aika lailla poliittinen konsensus ollut ihan salin molemmilla puolilla jokaisella vaalikaudella, että näitä toimenpiteitä on järkevä tehdä. Niitä on järkevää tehdä Suomessa, niitä on järkevää tehdä globaalisti, koska emme halua, että kukaan menestyy viulunkipelillä, emmekä myöskään todellakaan halua, että terroristit pystyvät sitten omaa toimintaansa rahoittamaan hyödyntämällä niitä porsaanreikiä, joita lainsäädäntöön on mahdollisesti jäänyt. Siltä osin on hienoa, että tämäkin hallitus tämän päivityksen nyt näihin kokonaisuuksiin tuo, ja tällä kertaa tämä keskittyy nimenomaan tähän tiedonvaihtoon. Ja siltä osin, kun esitykseen on pystynyt perehtymään ja lukemaan myös lausuntopalautetta, voi kyllä tulla siihen johtopäätökseen, että nämä ovat varsin kannatettavia muutoksia. Lausuntokierroksella myös hyvin laajasti nämä eri toimijat, niin viranomaistoimijat kuin sitten elinkeinoelämänsäkin toimijat, kannattivat näitä muutoksia, ja näillä todella toivottavasti on myös sitten se vaikutus, että pystytään torjumaan entistä enemmän ja laajemmin niin harmaata taloutta, rahanpesua kuin sitten terroristista toimintaa.

Ehkä ministeriltä olisin vielä kysynyt: Tuolla lausuntopalautteissa nousi myös hyvin vahvasti esille se, että kun puhutaan tästä tietojenvaihdosta, niin ei pidä keskittyä pelkästään tietojenvaihtoon kansallisten viranomaisten välillä, vaan entistä tärkeämpää on myös tiedonvaihto kansainvälisesti, jotta näihin mahdollisesti ja monesti hyvin monimutkaisiin rahoituskuvioihin päästäisiin käsiksi ja niitä pystyttäisiin torjumaan myös aivan alkulähteillä. Millä tavalla on nyt sitten ajateltu, että tämä kansainvälinen yhteistyö otetaan huomioon, jotta todella pystymme yhdessä kumppanimaidemme kanssa entisestään tehostamaan tätä toimintaamme ja vaikeuttamaan rikollista toimintaa ja torjumaan terrorismia?

Arvoisa puhemies! Ehkä yleisestikin voi todeta, että meillähän on todella paljon potentiaalia meidän viranomaistoiminnan kehittämisessä siinä, että viranomaiset kykenevät entistä paremmin hyödyntämään toistensa tietoja. Tästä tietojenvaihtamisesta paljon kyllä puhutaan, ja on hienoa, että se on läpileikannut monella sektorilla ja monenlaisia päivityksiä eri lainsäädäntöihin tulee, jotta viranomaiset pystyvät tietoa hyödyntämään entistä paremmin. Minusta tätä on syytä kyllä jatkaa, koska se on vähän niin, että kun kerran se tieto on kerätty, niin onhan se on nyt järjetöntä, jos me emme pysty sitä myös toisella viranomaisella tai toisen viranomaisen toiminnassa hyödyntämään, ja senpä takia ihan yleisestikin minusta on syytä, että tätä edelleen jatketaan, että jokaisessa esityksessä pyritään siihen, että tiedot myös viranomaisten välillä liikkuvat entistä paremmin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

14.52 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Kiitän ministeri Rydmania hyvästä lain esittelystä ja siitä, että tuotte juurikin tämän äärettömän tärkeän lain tänne eduskuntaan käsiteltäväksi.

Tällä ehdotetulla lailla edistetään hallituksen hallitusohjelmakirjauksia. Siellä oli muutama hyvinkin tärkeä kirjaus, muun muassa se, että suojelupoliisi saa tehtävänsä kannalta tarpeelliset tiedot poliisilta, vero- ja ulosottoviranomaisilta ja muilta viranomaisilta, ja myös se, että hallitus poistaa tietojenvaihdon esteitä rikostorjunnassa.

Meidän tulee tehdä kaikkemme yhteiskunnassa, että terrorismin rahoittaminen ja rahanpesun ennaltaehkäisy on mahdollista, kuin myös harmaan talouden torjunta. Toimin itse eduskunnan tarkastusvaliokunnassa, ja me olemme valiokuntana ottaneet hyvin usein, mo-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

nissa eri mietinnöissä, kantaa harmaan talouden torjuntaan. Se aihe nousi — historiaa taaksepäin katsoen — vuonna 2010 ensimmäistä kertaa valiokunnan mietinnössä esille, ja sillä linjalla me olemme jatkaneet. Pidämme erittäin tärkeänä, että laittomasti liikkuva raha pysäytetään, ja meillä on siellä taustalla riittävästi myös tutkijoita, jotka kykenevät tätä tärkeää työtä tekemään.

Kysyisinkin teiltä, hyvä ministeri: Millaisena uhkana te näette niin valtakunnallisesti kuin maailmanlaajuisesti tämän epäselvän rahan liikkeen ja sen, millä tavalla oikeasti näitä terrorismirikoksia rahoitetaan, ja pystymmekö me torppaamaan kaikki ne väylät, joita kautta tätä toimintaa saatetaan edistää? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

14.54 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin hyödyllistä keskustelua. Erittäin paljon voi kannattaa tällaisia asioita, että viranomaiset saavat toisiltaan tietoja asioiden hoitamiseksi, ja tämä on tärkeää harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa. Se on tässä myöskin se ydin, kun katsotaan tätä laajemmin.

Mietin tässä sitä, että kun nyt puututaan harmaan talouden yhteen osa-alueeseen ja kun harmaata taloutta liikkuu muillakin alueilla — esimerkiksi nyt yritykset tekevät työsuoritteita ja siellä on epärehellisestikin toimivia yrityksiä, eikä aina tiedetä, minne ne rahat oikeasti ohjautuvat — niin voisi ajatella, ja tuli tässä mieleen, olisiko tässä yhteydessä pitänyt myös tilaajavastuulain olla paremmin mukana, koska siinä arvioidaan sitä, hoidetaan-ko velvoitteet asiallisesti niille työntekijöille ja menevätkö ne rahat oikeisiin osoitteisiin, mitä tämän osalta tehdään. Tällä voitaisiin myöskin helpottaa sitä tilannetta, että kun näitä alihankintasuorituksia ja muita tehdään, niin nähdään myöskin tämä ulottuvuus.

Sinänsä nämä muutokset, joita tässä on, ovat askeleita oikeaan suuntaan, mutta tuli tässä ajatuksena, että tämä voisi olla semmoinen, mikä pitäisi tässä nyt ottaa jollain tavalla mukaan, koska me voitaisiin ottaa tässä myöskin kaksi asiaa yhtä aikaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Puisto.

14.56 Sakari Puisto ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Rahanpesun estäminen ja terrorismin rahoittamisen estäminen ovat tietysti todella tärkeitä, ja tämä esitys tulee meille talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Kysyisin myös käytännön kysymyksen tästä pankkitilien avaamisesta silloin, kun puhutaan ihan täysin asianmukaisista ei-rikollisista toimijoista, täysin bona fide -henkilöistä tai -yrityksistä. Kysyisin ministeriltä, miten te näette sen asian, että kun on ollut käytännössä vaikeuksia pankkitilien avaamisessa oikeisiin tarkoitukseen, niin missä se ongelma oikein piilee kansallisesti siis sellaisten henkilöiden osalta, joista voisi ajatella, että mitään ongelmaa tai riskiä ei ole. Onko se siellä pankkipuolella? Pankit tietysti tekevät kuitenkin liiketoimintaa, ja niillä on se riskienhallintanäkökulma, eli monet näistä rahanpesuasioista tai pakotteista ovat isoja riskejä pankeille. Jos he itse tekevät jotain väärin, niin sitten esimerkiksi pakotteiden puolesta pankit itsessään voivat olla vaikeuksissa. Kysyisin tästä, miten kuitenkin pystyttäisiin tämä puoli ottamaan huomioon.

Sitten myös tästä käytännön rikostorjunnasta, mikä koskee rahanpesua tai terrorismin rahoitusta tai sitten ihan pankkihuijauksia, että millä keinoin pystyttäisiin nopeasti estämään se rahan siirtyminen pois epätoivottuun osoitteeseen? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

14.58 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Edellisessä puheenvuorossani unohdin vielä lisäksi kiittää siitä, että tämä lakiesitys on hyvin valmisteltu. Hyvin usein kuulemme, että lakiesityksissä on puutteita ja ongelmia, mutta ainakin nyt lausunnonantajien toteamuksissa kerrotaan, esimerkiksi valtioneuvoston oikeuskansleri on todennut, että tämä esitysluonnos vaikuttaa sinällään varsin huolellisesti valmistellulta.

Tämä on hyvää lainsäädäntötyötä, ja on erittäin tärkeää, että onnistuisimme kerralla tekemään hyvää lainsäädäntöä. Toki valiokuntaanhan lakiesitykset menevät, missä sitten mahdollisesti niitä viilataan, mutta täällä ovat oikeusministeriö, sisäministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö lausuneet ja olleet tyytyväisiä siihen, että heidän havaintonsa on huomioitu. Myös suojelupoliisi on todennut, että luonnoksessa esitetyt lainsäädäntömuutokset ovat suojelupoliisin toiminnan kannalta erittäin tärkeitä, eli tätäkin kautta on tullut kannustusta tälle hyvälle esitykselle, minkä ministeri Rydman täällä esitteli.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen, Piritta. [Piritta Rantanen: Arvoisa puhemies! Edustaja Rantanen juuri veti puheenvuoronsa pois tästä kohdasta ja puhuu seuraavassa. — Puhemies naurahtaa] — Selvä. — Sitten, mikäli ministeri haluaa kommentoida, niin olkaa hyvä.

14.59 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa rouva puhemies! Kovasti kiitoksia kaikille puheenvuoroja käyttäneille edustajille. Ne olivat oikein hyviä ja osoittavat sitä, että tässä on kyse yhteisistä haasteista, joissa ei varmastikaan varsinaisia poliittisia ristiriitoja ole.

Rahanpesu, terrorismi ja harmaa talous ovat vakavia asioita, toki tietysti vähän erityyppisiä. Silloin kun puhutaan harmaasta taloudesta, niin silloin puhutaan siitä, että jokin yritys tai toimija yrittäjäkentällä saa itselleen ansaitsematonta etua sen kautta, että ei noudata niitä pelisääntöjä, joita sitten muut yritykset noudattavat. Se luo tietysti epäedullisen ja epäreilun kilpailuasetelman, ja sitä on torjuttava siitä syystä. Sitten rahanpesuun ja terrorismiin liittyvät rikokset taas ovat vakavia toisenlaisista syistä.

Edustaja Juvonen kysyi sitä, kuinka iso uhka tällaiset epäselvän rahan liikkeet ovat. Riippuen vähän volyymista ja toiminnan luonteesta pahimmillaan isokin uhka. Jos puhutaan vaikkapa jonkin terroristijärjestön rahoittamisesta, niin kyllä silloin puhutaan hyvin vakavista asioista. Kuten edustaja Räsänen totesi, tässä kansainvälinen yhteistyö on aivan avainasemassa, koska usein kyse on nimenomaisesti rajat ylittävästä rahaliikenteestä. Tällöin tietystikin on sitten erittäin tärkeää, että päivitämme lainsäädäntöämme ja viranomaisien toimintatapoja jatkuvasti, koska kyllä ne toimijat, jotka tällaisiin keinoihin turvautuvat, ovat hyvin innovatiivisia ja keksivät jatkuvasti uusia tapoja toteuttaa lainvastaista toimintaa. Meidän täytyy vaan sitten lainsäätäjinä pyrkiä pysymään siinä mahdollisimman hyvin perässä.

Harmaan talouden vaikutus on juuri sellainen kuin mitä edustaja Lylykin tuolla kuvasi ja mitä edellä kuvasin, millaisesta ongelmasta harmaassa taloudessa on kyse.

Sitten puheenvuoroissa edustajilta Mäkyne ja Puisto, molemmilta, nousi aivan relevantti ja oikeutettu huoli siitä, miten pankkipalvelut käytännössä toteutuvat. Tämähän on määrätynlaista tasapainon hakemista, että haluamme samalla riittävän tiukkaa ja näihin kielteisiin ilmiöihin puuttuvaa lainsäädäntöä ja sitten taas toisaalta, jos lainsäädäntö on ko-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

vin tiukkaa, se voi osaltaan kannustaa pankkeja sitten jo tarpeettomankin suureen riskinoton välttämiseen asiakkaiden valinnassa. Tämä on osittain johtanut sellaiseen tilanteeseen, että meillä on, kuten edustaja Puisto ja Mäkynenkin kuvasivat, sellaisia toimijoita, jotka ovat aivan oikealla asialla ja toimivat lain ja muiden puitteissa mutta joilla on silti vaikeuksia saada pankkitiliä avatuksi. Tästä johtuen olen tällä viikolla asettanut työryhmän selvittämään peruspankkipalveluiden saatavuutta. Siinä kiinnitetään huomiota sekä lainsäädäntöön että käytännön toimintoihin, jotka on todettu ongelmallisiksi sen suhteen, kuinka niitä peruspankkipalveluita on saatavilla. Ja näihin pyrimme saamaan vastauksia myöskin siten, että alan toimijat ovat mahdollisimman hyvin mukana. Totta kai pankeilla on oikeus myöskin valita asiakkaansa, mutta peruspankkipalvelut ovat kuitenkin myöskin sellaisia peruspalveluita, joita ilman yhteiskunnassa on käytännössä aika lailla mahdotonta toimia, jolloin on tietystikin välttämätöntä, että myöskin julkinen valta osaltaan varmistaa, että tällaiset peruspalvelut myöskin ovat kohtuudella kaikkien saatavilla. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista keskitettyä yhteyspistettä koskevaa sääntelyä täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 155/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tuttuun tapaan 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä läpi, niin asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rydman, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.03 Elinkeinoministeri Wille Rydman (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä on siis hallituksen esitys eurooppalaista keskitettyä yhteyspistettä koskevaa sääntelyä täydentäväksi lainsäädännöksi.

Esityksen mukaisilla ehdotuksilla pantaisiin täytäntöön eurooppalaista keskitettyä yhteyspistettä eli ESAPia koskevia EU-sääntelyvelvoitteita siltä osin kuin ne edellyttävät kansallisia lainsäädäntötoimia. ESAP tulee olemaan Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen perustama tietokanta, johon EU:n rahoitusmarkkinatoimijoita koskevia tietoja kerättäisiin keskitetysti muun muassa sijoittajien saataville. Tiedot toimitetaan ESAPIin kansallisten tiedonkeruuelinten kautta.

ESAP-sääntely edellyttää muutoksia useisiin kansallisiin lakeihin. Muutokset koskevat ESAP-sääntelyn mukaista raportointimuotoa, raportoinnin yhteydessä esitettäviä metatietovaatimuksia sekä tietojen toimittamisvelvollisuutta asianomaiselle tiedonkeruuelimelle.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Esityksessä ehdotetaan lainsäädännössä säädettäväksi tahot, jotka toimisivat ESAP-sääntelyn mukaisina tiedonkeruueliminä. Tiedonkeruuelinten nimeämisessä on huomioitu mahdollisimman pitkälle olemassa olevien infrastruktuurien hyödyntämismahdollisuudet. Kansallisia tiedonkeruuelimiä olisivat Finanssivalvonta, Patentti- ja rekisterihallitus, Rahoitusvakausvirasto, pörssi sekä monenkeskisen kaupankäynnin järjestäjä.

Esityksessä tarkoitetun EU-sääntelyn tavoitteena on parantaa rajat ylittävää sijoittamista EU:ssa, yritysten rahoituksen saatavuutta sekä sijoittaja- ja yhtiöinformaation käyttöä ja uudelleenkäyttöä. Vaikka ESAP-sääntelyssä ei esitetä uusia tiedonantovelvollisuuksia, seuraa raportoiville tahoille EU-sääntelystä joitakin uusia velvollisuuksia, jotka liittyvät tietojen esittämisen tekniseen muotoon, tietoihin liitettäviin metatietoihin sekä tietojen toimittamiseen tiedonkeruuelimelle. Viranomaisille, pörssille sekä monenkeskisen kaupankäynnin järjestäjälle aiheutuu tiedonkeruuelinjärjestelmien kehittämis- ja ylläpitotarpeita.

Lisäksi esityksellä otettaisiin käyttöön EU:n vakavaraisuusasetuksessa säädetty jäsenvaltio-optio kokonaisriskipainolattian soveltamistasosta. EU:n vakavaraisuusasetukseen sisältyvän jäsenvaltio-option käyttöön ottamisella virtaviivaistetaan ja selkeytetään pääoma-aseman laskentaa sekä vähennetään hallinnollisia kustannuksia.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitus saattaa voimaan ensi vuoden alusta lukien. Esitykseen sisältyy kuitenkin siirtymäaikoja, sillä ESAP-sääntelyä aletaan soveltaa vaiheittain vuosina 2026, 2028 ja 2030.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan eduskunnalta myönteisen vastaanoton.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten edustaja Räsänen, Joona.

15.06 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä todella kysymyksessä on tämä keskitetty yhteyspiste, tai ehkä kansankielisesti voisimme puhua todella yhteisestä tietokannasta, jonne nyt sitten pääomamarkkinoilla toimivat tahot ja viranomaiset eri jäsenmaista toimittavat tietonsa, jotta ne ovat myös kootummin ja keskitetympin hyödynnettävissä. Tältä osin voisi ajatella, että tämä on kohtuullisen positiivinen muutos, jota tässä on jo pidemmän aikaa Euroopassa valmisteltu — onkohan tämä, muistaakseni, ensimmäistä kertaa ollut asialistalla varmaan jo vuonna 2020, ja on hienoa, että tämä nyt etenee. Tällähän pyritään todella nyt osaltaan syventämään Euroopan pääomamarkkinaunionia, ja siinä on nimenomaan keskeisenä yksittäisenä toimenpiteenä tämä uusi yhteyspaikka.

Nyt kun meillä on ministeri salissa, niin ajattelin tässä, kun varmaan ministerilläkin on vielä mahdollisuus käyttää puheenvuoro, että olisin ehkä kysynyt enemmänkin — ei pelkästään nyt ehkä tämän uudistuksen osalta — siitä, kun Euroopassa nyt käydään paljon keskustelua pääomamarkkinaunionin kehittämisestä. Laajasti on ajateltu, että pääomamarkkinaunionin kehittäminen olisi keskeinen keino myös ylipäättänsä Euroopalle päästä paremmin mukaan talouden kasvuun, saada pyörät pyörimään ja saada myös investoinnit liikkeelle ja saada pääomat kohdentumaan sitten tuottavammin.

Tiedän, että on hieman erilaisia näkemyksiä tästä, minkälaisia toimenpiteitä tämä pääomamarkkinaunionin kehittäminen sitten vaatisi, jotta näihin tavoitteisiin päästäisiin. Toiset ovat sitä mieltä, että tässä itse asiassa pitäisi tiukentaa erilaista sääntelyä ja lähteä enemmänkin riskinhallinnan näkökulmasta, että kunhan mitään pahempaa ei ainakaan tapahdu — tässä on varmaan jokaisella muistissa ne tapahtumat, joita esimerkiksi finanssikriisissä tapahtui. Sitten taas toiset tahot ovat lähtökohtaisesti sitä mieltä, että itse asiassa pääoma-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

markkinaunioni saataisiin toimimaan paremmin, kunhan nyt vain turhaa sääntelyä tässä purettaisiin ja sitä kautta saataisiin raha liikkumaan paremmin. Tässä on varmaan hieman erilaisia näkemyksiä myös suomalaisilla rahoituslaitoksilla ollut liittyen tähän pääomamarkkinaunionin kehittämiseen kuin mitä sitten ehkä eurooppalaisilla kollegoilla.

Eli jos todella ministerillä on hieman aikaa valottaa, mihin suuntaan teidän mielestänne nyt pääomamarkkinaunionia tulisi kehittää, jotta myös siltä osin voisimme saada Euroopassa talouden kasvuun huomattavasti paremmin kuin miltä se tällä hetkellä näyttää, koska tässä on käymässä muuten niin, että tämä kisa globaaleista isoista investoinneista ja myös talouden toimeliaisuudesta kyllä Euroopan osalta sitten hävitään Yhdysvalloille ja Kiinalle, jos me emme tätäkään asiaa saa ratkaistua. Tästä olisin kiinnostunut kuulemaan ministerin mielipiteitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida? — Olkaa hyvä.

15.09 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa rouva puhemies! Nähdäkseni edustaja Räsänen kuvasi asian juuri siten kuin se on. On ilman muuta niin, että näimme silloin finanssi- ja eurokriisin aikaan sen, että selvästikin pankit olivat ottaneet kohtuutonta riskiä, mistä sitten oltiin jouduttu tilanteeseen, jossa järjestelmä oli aika lailla romahduksen partaalla. Tämänkaltaisten kriisien välttämiseksi Euroopan laajuisesti on kehitetty aika tiukkaakin pankkisääntelyä — ymmärrettävästi, tätä taustaa vasten. Ja sinänsä voitaneen pitää jonkinlaisena onnistumisena, että vastaavanlaisia kriisejä ei kyllä oikeastaan sen jälkeen enää ole nähty, mutta kääntöpuolena on ehkä se, että joiltain osin pankkisääntely on saatanut mennä jo liiankin tiukalle puolelle, mikä sitten johtaa siihen, että aika ajoin on hankaluuksia yritysten rahoitusten saamisessa, mikä sitten vaikuttaa myöskin talouskasvun edellytyksiin ei pelkästään Suomessa vaan laajemminkin Euroopassa. Ja tämä on totta kai aina sen tasapainon hakemista, että missä määrin sääntelyllä mahdollistamme järkevää riskinottoa mutta toisaalta sitten rakennamme myöskin sellaista sääntelyä, etteivät pankit liiallisella riskinotolla vaaranna koko pankkijärjestelmän kestävyyttä.

Ja toden totta, pankkiunioni on sellainen asia, johon Suomessa varmaankin eduskuntapuolueet suhtautuvat varsin laajasti myönteisellä tavalla, koska pitkältihän kyse on siitä, että jos emme kerran halua — niin kuin hallitus ei halua — kasvattaa vaikkapa eurooppalaista yhteisvastuuta tai velalla rahoitettuja eurooppalaisia rahoitusvälineitä, niin kyllä silloin se, että saamme pääomat liikkumaan Euroopan sisällä paremmin, on yksi vaihtoehto, jolla voimme tätä parantaa. Se on helpommin sanottu kuin tehty, koska kaikki maat eivät välttämättä näe sääntelyyn liittyviä uudistuksia samalla tavoin kuin me täältä käsin näemme, mutta sitä tärkeämpää tietysti on Suomesta käsin pyrkiä vaikuttamaan myöskin pankkiunionin eteenpäin viemiseksi.

Toki on myöskin niin — mitä tulee sitten kotoiseen yritysrahoitukseen — että emme voi jäädä myöskään odottelemaan sitä, että Euroopan unionin tasolla pankkiunioni toivotulla tavalla etenee, vaan meidän täytyy tehdä niitä kansallisia toimenpiteitä, joihin meillä liittyy muun muassa Finnvera-lainsäädäntö, jota uudistamme parhaillaan, uudistuva Teollisuussijoitus Oy, josta tulee entistä vahvempi yritysrahoituksen väline, ja sitten toisaalta kaikki se, mitä tehdään vaikkapa Business Finlandin kautta. Ja ennen kaikkea se, että nämä kolme koneistoa saadaan soittamaan sellaisena sinfoniaorkesterina, että sillä on yhteinen strateginen näkemys ja meillä ei sen enempää ole päällekkäisyyksiä kuin myöskään katvealueita yritysrahoituksessa Suomessa. Tämän parissa kovasti töitä teemme.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 164/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Essayah, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.12 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tällä hallituksen esityksellä muutetaan tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annettua lakia, Euroopan unionin suosta viljelijätuista annettua lakia, eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettua lakia sekä maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettua lakia.

Hallituksen esitykseen on sisällytetty vuoden 2025 alusta lukien Euroopan unionin jäsenvaltioille pakolliseksi tulevan ja yhtenä Euroopan unionin kokonaan tai osittain rahoittaman pinta-ala- ja eläinperusteisten tukien saamisen ehtona olevan sosiaalisen ehdollisuuden vaatimus siltä osin kuin sen toimeenpano edellyttää kansallista sääntelyä. Sosiaalinen ehdollisuus koskee viljelijöitä, joilla on ulkopuolista työvoimaa. Sosiaalinen ehdollisuus kattaa työsopimuksia, työntekijöitten terveyttä ja turvallisuutta sekä työvälineiden käytön turvallisuutta koskevia säännöksiä, jotka ovat tälläkin hetkellä voimassa niin Suomessa kuin EU:ssakin ja velvoittavat kaikkia työnantajia. Suomessa sosiaalinen ehdollisuus tulee voimaan siirtymäajan viimeisenä mahdollisena ajankohtana eli 1.1.2025. Tämä sosiaalisen ehdollisuuden esitys on siis edellisen hallituksen kaudellaan sopima, ja nyt tämä hallitus sitten implementoi sen ja vie meidän lainsäädäntöön.

Euroopan unionin lainsäädännön mukaan sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset koskevat Euroopan unionin kokonaan rahoittamia tukijärjestelmiä sekä osaa Euroopan unionin osittain rahoittamista tukijärjestelmistä. Eli näiden vaatimusten noudattaminen tulisi siten ehdotuksen mukaan koskemaan näistä Euroopan maatalouden tukirahaston eli maataloustukirahaston kokonaan rahoitettavista tuista perustulotukea, uudelleenjakotulotukea, nuorten viljelijöitten tulotukea, ekojärjestelmätukea sekä tiettyjä tuotantosidonnaisia tulotukia ja sitten myöskin tiettyjä Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta eli maa-seuturahastosta osarahoitettuja korvauksia, ja näitä olisivat luonnonhaittakorvaus, ympäristökorvaus, luonnonmukaisen tuotannon korvaus ja eläinten hyvinvointikorvaus.

Lisäksi toimeenpanolakia täydennettäisiin maatilojen neuvontapalveluitten valvonta-seuraamusten osalta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi maa- ja puutarhatalou-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

den kansallisista tuista annettua lakia siten, että mahdollistettaisiin myös kasvintuotannon tuen ennakon maksaminen ennen kuin tilakohtaiset tarkastukset on suoritettu loppuun, ja tämä siis tämän lainsäädännön muutoksen ikään kuin kylkiäisenä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Viitala.

15.15 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntöön ehdotetaan sisällytettäväksi, että sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten noudattaminen yhtenä tuen tai korvauksen saamisen ehtona lisättäisiin Euroopan unionin suorista viljelijätuista annettuun lakiin.

Euroopan unionin tasolla sosiaalisen ulottuvuuden tavoitteena on muun muassa kehittää maataloustyöntekijöiden työoloja sekä edistää sosiaalisesti kestävä maatalouden kehittämistä siten, että lisätään tuen saajien tietoisuutta työsopimuksiin ja työturvallisuuteen liittyvistä seikoista ja niistä noudatettavista perusvaatimuksista. On hyvä, että EU-tasolta ohjataan taloudellisten seuraamusten avulla suojaamaan Suomessa työtä tekeviä palkansaajia.

Arvoisa puhemies! Olemme nähneet työelämäheikennyksiä tässä salissa nykyisen hallituksen toimesta säännöllisin väliajoin. Nyt kuitenkin tervehdin ilolla lähetekeskustelussa olevaa lakimuutosta, jolla voidaan vähentää EU:n maataloustukia yritykseltä, joka ei huolehdi työntekijöidensä työehdoista tai työsuojelusta asianmukaisesti.

Nämä eivät ole sinänsä mitään uusia asioita, kyseisiä asioita velvoitetaan muun muassa työturvallisuuslaissa ja työaikalaisissa. Työnantajalla on laaja huolehtimisvelvoite työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä. Kyse onkin näiden vaatimusten noudattamisesta tai noudattamatta jättämisestä. Esimerkiksi työehtojen osalta on huomioitava, että alan työehtosopimusta noudatetaan myös ulkomaisten työntekijöiden kanssa tehtävissä työsopimuksissa. Työsuojelun osalta on varmistettava, että muun muassa lakisääteinen työterveyshuolto ja vakuutukset on järjestetty asianmukaisesti ja että työvälineet ovat ehjät, turvalliset ja toimintakuntoiset.

Sosiaaliseen ehdollisuuteen kuuluvien vaatimusten täyttymistä tarkasteltaisiin työsuojelutarkastusten yhteydessä. Jos työsopimus- tai työsuojelulainsäädännön laiminlyöntejä havaitaan eikä työnantaja kehotuksesta huolimatta korjaa puutteita ohjeistetulla tavalla ja annetussa määräajassa, voidaan työnantajalle EU:n kokonaan tai osittain rahoittamaa maataloustukea periä takaisin.

Työsuojelun valvonnan resurssit ovat nykyäänkin niukat, joten on järkevää tiukentaa tältä osin lainsäädäntöä. Se turvaa Suomessa työtä tekeviä palkansaajia. Valvonnan haastetta kyllä lisää se, että ensi vuoden budjetissa leikataan aluehallintoviranomaisilta. Aluehallintovirastojen mukaan työperäinen hyväksikäyttö on maa- ja metsätaloudessa, ikävä kyllä, arkipäivää. Työturvallisuudesta huolehtimista on siis tarve korostaa taloudellisella ohjauksella, sillä maataloudessa tapahtuu myös hyvin paljon työtapaturmia ja ikävän paljon myös kuolemaan johtaneita työtapaturmia, joista löytyy myös TOT-raportteja. Työturvallisuuden varmistaminen on kaikkien yhteinen asia, mutta siitä vastaa yksiselitteisesti työnantaja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

15.18 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt on kysymyksessä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta, jotka siis liittyvät myös sosiaaliseen ehdollisuuteen. Tässä edustaja Viitala kyllä perusteli jo varsin erinomaisesti sitä, mistä tässä on kysymys ja miten tähän asiaan lähtökohtaisesti, tietysti myönteisesti, suhtaudumme.

Aluehallintovirastot ovat tuoneet esiin, että työperäinen hyväksikäyttö ja muut työelämän yhteiskunnan kustannuksia lisäävät lieveilmiöt, jopa rikokset, ovat maa- ja metsätaloudessa valitettavan yleisiä. On täysin käsittämätöntä, että työnantaja voi samaan aikaan sekä aiheuttaa yhteiskunnalle kustannuksia että saada toimintaansa tukea. Olisi syytä selvittää sosiaalisen ehdollisuuden tuomista myös kansallisiin maataloustukiimme. Kyse ei ole vain Suomen sisäisestä asiasta, vaan yhteisesti sovittujen vaatimusten voidaan nähdä vievän maataloutta koko EU-alueella työntekijän kannalta reilumpaan suuntaan. Suomella voi olla ilmastomuutoksen takia jatkossa suurikin merkitys ruoantuottajana, joten on suomalaisenkin maataloustuottajan etu, että tuotannon vastuullisuuden puututaan vaikuttavilla keinoilla.

Arvoisa puhemies! Haluan myös tässä vielä muistuttaa siitä, että SDP on tehnyt erittäin tärkeitä lakialoitteita, jotka koskevat juuri työntekijöitä ja yrityksiä ja parantaisivat tältä osin myös työelämää merkittävästi — myös maaseudulla. Olemme tehneet lakialoitteet, jotka auttaisivat niin yrityksiä kuin työntekijöitä siinä, että lain mukaisesti työelämän oikeudet toteutuisivat paremmin, elikkä olemme tehneet aloitteet ammattiliittojen kanne-oikeudesta sekä alipalkkauksen kriminalisoinnista. Valitettavasti nämä eivät vielä ole edenneet päätöksentekoon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen, Piritta.

15.20 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Ehkä tästä esityksestä on syytä kiittää, ja niin kuin tässä jo edellinenkin edustaja totesi, niin tähän on asia, joka on jo viime hallituskaudella liikkeelle laitettu ja nyt sitä sitten eteenpäin viedään. Hieman harmillista tietenkin, että se tuodaan voimaan viimeisenä mahdollisena aikana, mutta näinhän siinä aina joskus käy.

Sosiaalinen ehdollisuus, mitä tällä voidaan tarkoittaa, ei itselleni ensimmäisenä avautunut. Valiokunnankin kuulemisissa, kun siitä sitten kysyin, oikein silmät avautuivat, että onpa hienoa, että EU haluaa pitää meidän työntekijöistämme huolta. Tuntuu siltä, että tämän hallituskauden aikana työntekijöitten oikeuksista ei ole ainakaan hallitus halunnut huolehtia.

Minulla olisi ministerille muutama kysymys nimenomaan siitä, että nyt kun nimenomaan on velvollisuus huolehtia niistä lakisääteisistä asioista, joista totta kai on ollut tarkoitus huolehtia myös aiemminkin mutta joihin nyt tulee aidosti jonkinlaisia sanktioita, niin kuinka sanktioista käytännössä on ajateltu. Kuinka ne todetaan ja kuinka pitkä tämä prosessi voi olla, ja minkälaisista summista me puhumme näitten tukien poisotoissa, kun ministeri tässä luetteli ison määrän niitä tukia, joista leikkaus voidaan tehdä? Onko se niin, että leikkausta voidaan tehdä useammasta tuesta vai vain yhdestä per tapaus, vai kuinka tässä on ajateltu toimittavan?

Erinomaisen hienoa on tietysti myös se — huomenna käsittelemme tätä marja-alan asiaa, jossa on jo tunnistettu, kuinka tällä sektorilla saatetaan työntekijöitten oikeuksia polkea oikein urakalla — että tähän halutaan puuttua jo tässä kohtaa.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Mutta vielä meillä jää metsätalous ehkä sellaiseen varjoon, ja siitä olisin myös ministeriltä kysynyt, kun tiedostamme sen, että tällä hetkelläkin metsätaloudessa hyvin paljon käytetään myös ulkomaalaista työvoimaa ja siellä on myös tällaisia tukijärjestelmiä olemassa: onko tästä käyty minkäänlaista keskustelua, tai onko missään valmistelussa se, että myös näistä metsätalouden tuista voitaisiin sitten tukia vähentää, jos ei työntekijöitten oikeuksista ja työturvallisuudesta ole huolehdittu? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

15.22 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täällä todella on tullut paljonkin kritisoitua hallitusta monista esityksistä, joissa hallitus on pyrkinyt enemmänkin työntekijöiden oikeuksia polkemaan, mutta täytyy myös antaa kiitosta silloin, kun tulee sellaisia esityksiä, joissa pyritään vahvistamaan työntekijöiden oikeuksia, pyritään vahvistamaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta, niin kuin tässä esityksessä.

Kysymys on todella siitä, että jos havaitaan väärinkäytöksiä tässä tapauksessa niillä toimijoilla, jotka maataloustukia saavat, eli jos he eivät kohtele työvoimaansa siten, miten kuuluisi kohdella, voidaan tukia periä takaisin tai keskeyttää niiden maksu. Tämä on oikein tervetullut uudistus, ja niin kuin tässä kollegat edellä, tätä voi kiittää. Ehkä siitä täytyy sitten antaa pienet terveiset, että onhan tämä totta kai hieman paradoksaalista, että tämäkin EU:n kautta tulee. EU tässä nyt suomalaistakin työntekijää tällä tavalla suojaa, että mikäli sitten Suomessakin olisi tällaisia toimijoita, jotka saavat EU:n maataloustukea mutta eivät syystä tai toisesta huolehdi omista työnantajavelvoitteistaan, niin tässä tapauksessa voitaisiin siten tukia periä takaisin tai ainakin niiden maksatus keskeyttää. Ylipäänsä pidän tätä esitystä tervetulleena.

Arvoisa puhemies! Yleisestikin tämmöistä sosiaalista ehdollisuutta todella tässä esityksessä nyt viedään käytäntöön ja soisi sovellettavaksi muutoinkin. Onhan aivan paradoksaalista sellainen tilanne, että jokin toimija millä tahansa alalla voisi saada julkista tukea ja samaan aikaan aiheuttaa sitten yhteiskunnalle kustannuksia ja lisätä esimerkiksi sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta. Totta kai silloin, kun puhutaan veronmaksajien rahoista, joilla me tuemme erilaisia asioita — tässä tapauksessa nyt puhumme maatalouden tukemisesta — veronmaksajalla on oikeus myös olettaa, että nämä toimijat toimivat kirjan mukaan. Sellainen toiminta, jossa pystyttäisiin esimerkiksi rikkomaan lakia ja silti saisi tuet entiseen malliin, ei ole mistään kotoisin. Ja senpä takia on oikein hyvä, että tähän nyt EU-tasolla puututaan ja nyt Suomen lainsäädäntöönkin tämä viedään ja sitä kautta pystytään sitten tällaisia toimintoja ainakin ennaltaehkäisemään. Toimijat tietävät, että mikäli eivät omia velvoitteitaan hoida, niin sillä saattaa olla sitten myös taloudellinen seuraamus.

Edelleen totean tähän loppuun, että olisi varmasti hyvä, että meillä tätä sosiaalisen ehdollisuuden menetelmää hyödynnettäisiin entistä enemmän myös muissa toiminnoissa, mihin kohdistamme julkista tukea. Meillä on silloin myös oikeutus toimijoilta vaatia, että he hoitavat esimerkiksi työlainsäädännön velvoitteensa, niin kuin tässä tapauksessa nyt on keskustelussa. Yhdyn myös niihin huomioihin, joita täällä aikaisemmin jo todettiin, että myös monilla muilla lainsäädännön muutoksilla olisi syytä enemmänkin työntekijöiden oikeuksia tässä tilanteessa parantaa eikä vain aina miettiä niitä toimenpiteitä, joilla niitä työntekijöiden oikeuksia voitaisiin heikentää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

15.26 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti näistä äsken kuulemistani puheenvuoroista ja tietenkin tästä hallituksen esityksestä.

Se on selvä asia, että kun julkisia rahoja jaetaan, niillä on aina ehdot. Se on ihan selvä asia, että jos vaikka avustusta johonkin rakentamiseen saa, niin silloin, totta kai, rakennus tehdään aina niiden käytössä olevien ohjeiden ja sääntöjen mukaan. Mutta kun tällaista keskustelua kuulin tuossa edellä vasemmiston edustajien puheenvuoroissa, niin kyllä minua hirtittää tällaisen kontrolliyhteiskunnan tekeminen. Aikanaan muutamalla valtionjohtajalla oli sanonta ”luottamus hyvä, kontrolli paras”. Sitäkö te haluatte?

Kun katsotaan Euroopan unionia, niin mitä Euroopan unioni itse tekee? Katsokaa nyt vaikka elvytyspaketin rahojen jakoa. Eihän kukaan, mikään valtio ole koskaan tuolla keinoin rahojaan jakanut. Lukekaa vaikka Euroopan tilintarkastustuomioistuimen Petri Saramaan ensimmäisiä raportteja, miten elvytysrahoja käytetään. Aivan, sellaista rahojen käyttöä, jota ei voi Suomessa ikinä ollakaan. Satoja miljoonia ja miljardeja työnnetty rahaa, ja kukaan ei tunnu tietävän, missä ne ovat, onko niillä valvontaa.

Jos Euroopan unioni lähtee valvomaan Suomen maatalojen toimintaa, maatalouslomitajien toimintaa, niin kyllä minä sanon, että siinä palataan kivikauteen näissä työehdoissa. Suomalainen työnantaja kohtelee työntekijäänsä aivan varmasti hyvin, koska meillä on työvoimapula ja osaavasta työvoimasta huutava pula. Ja jos hän saa vaikka osaavan maatalouslomittajan maatilalle, niin häntä kohdellaan aivan varmasti erittäin hyvin. Hänhän on arvokas henkilö, jolle annetaan kaikki työturvallisuuteen liittyvät laitteet ja koulutukset ja hän saa tietysti työterveystarkastukset sovittujen systeemien mukaan. Totta kai tällaiset hoidetaan, työterveyshuolto toimii ja työaikoja noudatetaan, ja varmasti ihmistä kohdellaan erinomaisesti siinä työpaikallaan.

Toivoisin tällaista vähän kosmopoliittisempaa näkökulmaa, että me suomalaiset osataan nämä hommat. Kaipaatteko te todella semmoista Euroopan unionin valvontaa, joka on keskushallinnon valvontaa? Kaikissa maissa, missä sitä on tehty, historia on osoittanut, että ne valtiot ovat menneet nurin. Jos te haluatte keskusvalvontaa tänne, jotta täällä joku semmoinen komissaari kulkee salkku kädessä maatilalla katsomassa, onko heinäpaali ja traktori turvallisesti huollettu, niin hän ei tiedä sitten tilasta tuon taivaallista, ei mitään, ja sitten täällä veljet ja sisaret huutavat sen perään, että pitäisi kontrolli tähän maahan tälläkin keinoin saada. Kyllä minä pikkuisen ihmettelen.

Suomessa hommat osataan, ja ainut, mitä pitäisi tehdä, jonain päivänä, kauniina päivänä, siitä kaksi toivomusta lopuksi, arvoisa rouva puhemies:

Ensimmäinen toivomus on siitä, että tämän älyttömän byrokratian purkamiseen pitää ruveta nyt. Ei meillä ole varaa 5 miljoonan kansakunnalla 25 miljoonan ihmisen kokoisen kansakunnan kontrolliin ja valvontaan, ei virkamieskuntaan — ei, semmoista ei tarvita.

Ja toinen asia: kun valtiollakin, meidän valtiolla, rakkaalla isänmaalla, on velvollisuudet muun muassa maataloustukien maksatukseen, niin soisi nyt olevan niin, että ne maataloustuet maksettaisiin kerrankin ajallaan, koska maatalouden kannattavuus on tänä pänä niin alhaalla, että ei ole kerta kaikkiaan varaa enää liukua näissä [Puhemies koputtaa] maksatusajoissa. Tiloilla on rahatilanne todella tiukka.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan normaalissa järjestyksessä puheenvuorot, kun teillä on seuraavia puheenvuoroja. — Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

15.29 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä oli mielenkiintoinen asia, sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset EU:n maataloustuessa. Kun julkista rahaa jaetaan ja annetaan erityisten perusteiden pohjalta, niin on sinänsä hyvä katsoa, että niitä myöskin käytetään oikein, ja taustalla on se, että tehdään työtä sellaisissa työoloissa, joissa on asiallisesti ehdot täytetty. Tietyllä tavalla tämä on myöskin aika hyvä väline siihen, että myöskin se, joka näitä tukia saa, katsoo myöskin tämän asian oikealle tolalle. Siinä mielessä ollaan hyvällä kohtaa.

Enkä tunnista yhtään tätä edustaja Hoskosen puheenvuoroa tässä, että tämä toisi isoa byrokratiaa. Kysymys on siitä, että tämä on niissä ehdoissa, kun rahaa saadaan, ja silloin he joutuvat tätä asiaa katsomaan. Lisäksi tässä on vielä semmoinen, että aika monessa tilanteessa on kyse yksittäisestä työntekijästä, jolla ei ole mitään isompaa organisaatiota siinä tukena. Myöskin tämä tietyllä tavalla on tässä lähtökohtana.

Siihen, että huolehtimisvelvoite koskee työehtoja, työturvallisuutta, työsuojelua: Nämähän ovat niitä luonnollisia asioita, joita pitää noudattaa joka tapauksessa. Mutta kaikki eivät niitä noudata, ja niissä on yleensä ollut paljon puutteita.

Se, mikä tässä kokonaisuudessa vielä kiinnittää huomiota, on se, että kun usein nämä maataloustukiyhteisöt ja -yritykset ovat maaseudulla ja pienissä kunnissa, niin on kai oikeasti hyvä, että myöskin niissä maksetaan asiallisesti palkat ja maksetaan niistä asiallisesti verot. On myöskin niitten kuntien tulojen kannalta aika tärkeä osuus sillä, että nämä tuotavat myöskin sinne yhteisöön verotuloja. Siinäkin mielessä tätä on oikealla tavalla lähestytty. Ja nyt kun täällä on näihin työoloihin puututtu kovalla kädellä ja ehtoja on romutettu monelta osin, niin tämä on oikeastansa hyvä juttu.

Lisäksi vielä on se, että koska valvontaviranomaisten määrää ollaan paljon pienentämässä ja valtio ei voi resursseja laittaa niin paljon kuin niitä ehkä tarvittaisiin näittenkin osalta, niin on kyllä hyvä tällainen omaehtoinen tarkkailu siitä, että tukea saa, jos hoitaa asiansa oikein. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

15.32 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt voi olla, että on vain minusta kiinni, mutta nyt en ihan ymmärtänyt kyllä, edustaja Hoskonen, teidän logiikkaanne. Ensin te olette huolissanne, aivan niin kuin me kaikki muutkin, siitä, jos veronmaksajien rahaa käytetään väärin. Oli se sitten Italiassa tai missä tahansa muualla, niin tämänhän on yksiselitteisesti väärin, liittyy se sitten elpymisvälineeseen tai mihin tahansa muihin tukiin. Tästä me kaikki varmaan olemme samaa mieltä. Mutta sitten te olitte sitä mieltä, että mikäli väärinkäytöksiä tapahtuu, niin niitä ei saisi valvoa tai niihin ei saisi puuttua. [Hannu Hoskosen välihuuto] Eihän tässä ole mitään järkeä. Kyllä kaikkien veronmaksajien rahojen osalta, on kysymys sitten elpymisvälineestä, maataloustuesta tai mistä tahansa muusta tuesta, pitää suhtautua sillä vakavuudella, että niitä käytetään niihin asioihin kuin mihin ne on myönnetty. Mikäli toimijat sitten harjoittavat vilunkipeliä syystä tai toisesta, niin sillä pitää olla seuraus, ja sehän on tämän esityksen pihvi.

Elikkä kun nyt tässä tapauksessa puhutaan maataloustuista, niin mikäli havaitaan, että toimija, jolle näitä tukia on myönnetty, laiminlyö tässä tapauksessa nyt työnantajavelvoitettansa, niin siitä pitää olla seuraukset. [Lauri Lyly: Sama yritystuissa!] — Aivan sama. Niin kuin edustaja Lyly hyvin totesi, sama pitäisi olla yritystuissa. — Sama pitäisi olla kaikissa muissakin tuissa, ja siitähän tässä on kysymys, kun puhutaan tästä sosiaalisesta eh-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

dollisuudesta. Tällä tavoin veronmaksaja suojaa omia eurojaan, että niitä käytetään oikein siihen tarkoitukseen, mihin ne on myönnetty. Voisin kuvitella, että laajasti ollaan yhtä mieltä siitä, että tämän pitäisi olla se käytäntö.

No sitten, mitä tulee siihen, johtaako tällainen sosiaalinen ehdollisuus nyt keskusvallan kasvamiseen ja hirveään valvontabyrokratiaan ja siihen, että nyt sitten viranomaiset alkavat ramppaamaan vaikka Suomessa maatiloilla navettojen seinien vierustassa, niin varmaan ministeri osaa paremmin vastata, onko tämmöinen uhkakuva todellinen. Itse ajattelen niin, että varmasti kohtuullisen hyvin, jos niitä väärinkäytöksiä mahdollisesti sitten tapahtuu — enkä yhtään epäile, että näitä eniten Suomessa olisi, vaan kyllähän tätä EU-laajuisesti tehdään juuri sen takia, että tässä saattaa olla hieman muita maita, joissa asioita ei niin sääntillisesti hoideta kuin Suomessa — pystytään erilaisten tietojen perusteella jo päättämään, missä päin mahdollisesti sitä vilunkipeliä harrastetaan.

Arvoisa puhemies! En usko, että todella tästä periaatteesta meillä on erimielisyyttä tässä salissa. Veronmaksajien rahaa pitää käyttää siihen tarkoitukseen kuin se on myönnetty, ja mikäli näin ei tehdä, niin siitä pitää olla joku seuraus. Tämän pitää laajasti koskea aivan kaikkea, puhuttiin sitten mistä tahansa tukivälineestä.

Tässä edustaja Hoskonen on aivan oikeassa: Jos me nyt katsomme esimerkiksi sitä, miten elpymisvälineen rahat ovat jakautuneet eri maissa, niin on totta, että onhan se kohtuullisen kummallista, jos me katsomme, mihin näitä esimerkiksi Italiassa on käytetty. Siltä osin minusta tämä kritiikki on aivan paikallaan. Senpä takia tässäkin yhteydessä olisi ollut varmaan parempi, että olisi ollut näissäkin hankkeissa jonkunnäköinen sosiaalinen ehdollisuus: mikäli vilunkipeliä tehdään, niin voitaisiin myös keskeyttää sitten maksatus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

15.35 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Jotenkin itsekkin ajattelen niin — en aivan päässyt tähän edustaja Hoskonen ajatuksen sisään — että tällähen nimenomaan me suojelemme niitten rehellisten suomalaisten yrittäjien kilpailukykyä. Kyse on nimenomaan siitä, että koko EU:n sisällä kaikkien maataloustukia saavien yrittäjien on noudatettava niitä työehtosopimuksia ja työturvallisuuteen kiinnitettävä huomiota ja noudatettava niitä lakeja, joita jokaisessa EU-maassa on tämän asian suhteen tehty. Ja jos emme näitä asioita edistäisi, niin silloinhan me edistämme nimenomaan niitten epärehellisesti toimivien yritysten mahdollisuuksia toimia. Jotenkin ajattelisin, että meistä kukaan ei haluaisi sitä.

Jos mennään sitten tähän alaan syvemmälle, niin juuri siitähän meillä on nyt tämä esimerkki tältä hyvin läheltä liippaavalta marja-alalta, jolla olemme nähneet erittäin törkeää ihmisten hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa, joista oikeuskäsittelyt ovat juuri meneillään, ja itse asiassa taitaa olla niin, että huomenna me täällä siitä asiasta myös syvällisemmin keskustelemme. Minusta on erittäin hienoa, että hallitus on siihenkin asiaan tarttunut ja muutoksia tähän halunnut tehdä ja nimenomaan vielä siitähän näkökulmasta, että maataloushan on ollut yksi riskialtteimpia aloja, jolla työturvallisuuteen liittyvät asiat ovat todella tärkeitä, ja enpä usko, että lähellekään kaikkialla — nyt kun puhutaan nimenomaan koko Euroopan laajuisesti — kaikki maatalouskoneet ovat siinä kunnossa, että ne työturvallisuusseikkojen kriteereistä läpi menevät.

Ja jotenkin mietin sitä ajatusta keskusvalvonnasta, ja oikein mielelläni kuulen ministeriltä vastauksen siihen, aiheuttaako tämä nyt sen, että meille tulee salkut kädessä kulkevia Euroopan unionin salkkumiehiä, jotka tarkastelevat sitten siellä traktoreita ja muita työko-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

neita — mutta enpä usko, vaan juuri niin, että tämä tapahtuu kyllä kaiken muun valvonnan ohessa.

Mutta jotenkin vielä mietin, ja ehkä ministeriltä kysyisinkin: Voiko hallitus päättää olla ottamatta tätä esitystä käyttöön? Eikö niin ole, että tämä on velvoittavaa lainsäädäntöä ja tässä ei erityisesti ole kansallista liikkumavaraa, mitä pidän tietenkin hyvänä? Mutta nyt kun tässä tätä haluttiin kyseenalaistaa, niin onko niin, että hallitus voisi tämän esityksen jättää tekemättä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kinnari.

15.37 Teemu Kinnari kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esityksestä. — Otin puheenvuoron tässä, kun seurasin salissa käytyä keskustelua.

No, ensinnäkin jos mietitään nyt, ketä tämä asia koskee, elikkä suomalaisia maatalousyrityksiä, niin tässä mielestäni osittain ovat menneet nyttien asiat sekaisin, ja ymmärrettävästi menneet, kun samalla puhutaan marja-alasta ja muusta alkutuotannosta. Mutta pikasen kyllä teen pesäeroa näissä asioissa. On kiistatonta, että siellä marja-alalla on käynyt räikeitä ylilyöntejä, ja niitä nyt selvitetään, mutta jos katsotaan suomalaisia maatalousyrityksiä, niin ne ovat kuitenkin pääsääntöisesti pieniä perheyriä, joissa itse asiassa ulkopuolisen työvoiman osuus on kohtalaisen pieni. Ja oikeastaan vielä, vaikka tässä vallitsevassa keskustelussa työnantaja- ja työntekijänäkökulmaa on väännetty, kyllä se fakta näin on, että meillä on maassa pulaa osaavista työntekijöistä ja jokainen yritys haluaa pitää osaavasta työvoimasta kiinni ja se työntekijä on se tärkein voimavara. Näin myös yritykset toimivat, niin että en haluaisi tätä vääntää erilaiselle tvistille, ja ne, jotka eivät näin toimi, eivät myöskään yrityksenä tule pärjäämään.

Se, minkä noston huolenaiheeksi tässä oikeastaan maatalousyrittäjien osalta, on osaaminen. Elikkä näen pienen riskin, että tässä voidaan törmätä mahdollisesti hankaliin ja kohtuuttomiin tilanteisiin tarkastustilanteissa siitä syystä, ja ainakin se yrittäjän osaaminen on varmistettava, että on osaaminen työsopimuksien laatimisessa ja ymmärretään myös sitten ne asiat, mitkä koskevat työnantajayritystä siinä vaiheessa, kun se mahdollinen ensimmäinen työntekijä tulee. Sen osaamisen varmistamisen minä nostaisin tässä keskiöön, sikäli että ne maatalousyrittäjät oikeasti osaavat tämän pelikentän ja siellä ei törmättäisi sen kautta kohtuuttomiin hankaluuksiin sitten tarkastusvaiheessa. Eli tämän osaamisen varmistaminen on keskiössä.

Totta kai työturvallisuus on tärkeätä, ja me tiedetään, että maataloudessa niitä vakavia onnettomuuksia sattuu työn luonteesta johtuen.

Tämmöinen puheenvuoro tässä, ja sinällään sen osaamisen varmistamisen näen tuossa aika keskeisenä asiana, mikä tässä tulisi sitten tehdä matkan varrella, jotta nämä yrittäjät myös pärjäävät tämän asian kanssa ja nimenomaan jotta niissä tarkastuksissa ei tule kohtuuttomuksia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ikävä kyllä tähän varattu aika on loppumassa, ja ministeri saa viimeisen puheenvuoron. Sitten tietysti keskustelu jatkuu myöhemmin. — Olkaa hyvä.

15.40 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustajille erittäin hyvistä huomioista, ja muutamia kysymyksiäkin esitettiin. On

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

todellakin niin kuin edustaja Viitala totesi, että tässähän ei mitään uusia vaatimuksia sinälänsä tule vaan nämä ovat ihan Suomen lainsäädännössä ja EU:ssa voimassa olevia, mutta tällä varmistetaan, että näitä vaatimuksia sitten myöskin noudatetaan. Tietenkin tässä on huomioitava, että tällä lainsäädännöllä luodaan raami, sitten asetuksella annetaan varsinaisesti nämä sanktiot ja näissä sanktioissa sitten huomioidaan muun muassa se, onko kysymyksessä ollut huolimattomuus tai sitten tahallisuus ja tuottamuksellisuus, aivan niin kuin edustaja Kinnarikin tuossa ja edustaja Rantanen nostivat esille.

Edustaja Rantanen kysyi myöskin tästä metsätaloudesta. No, meillä ei metsätaloudessa ole tämäntyyppisiä EU-tukia käytössä, jolloinka tietenkään tätä yhteistä metsäpolitiikkaa, mitä emme ole myöskään halunneet, ei ole ja siinä mielessä tämäntyyppistä sosiaalista ehdollisuutta ei ole olemassa näitten tukien kohdalla. Tässä todellakin on vielä alleviivattava sitä, että tämä nimenomaisesti koskee näitä EU-rahoitteisia, joko kokonaan EU-rahoitteisia tai osittain EU-rahoitteisia, tukia. Voi sanoa, että meillä nämä tuet, joita tässä nyt tarkastellaan, tulevat siis EU:n kautta, ja sitten jos ajatellaan kansallista lainsäädäntöä, niin meillä on tietenkin ne sanktiot, jotka liittyvät esimerkiksi vaikka työsuojelurikoksiin tai ylipäättänsä työtuomioistuihin päätyviin tapauksiin. On huomioitava, että tässä on kyse eri asioista, kun puhutaan sosiaalisesta ehdollisuudesta. Tämä sosiaalinen ehdollisuus kohdistuu siis näihin tukiin.

Täällä edustaja Lyly nosti hyvin esille sen ja myöskin edustaja Rantanen, että tähän on tietenkin ennen kaikkea niille yrittäjille, jotka tekevät asiat oikein, toimivat niin kuin pitääkin, myöskin ehdottomasti kilpailuetu, ja tietenkin sitten myöskin varmistetaan, että yhteiskunta saa ne verotulot, mitkä yhteiskunnalle kuuluvat.

Edustaja Hoskonen nosti esille myöskin tämän valvontakysymyksen. Kyllä ihan näitten nykyisten valvomisten joukossa tulevat nämäkin asiat valvottua, elikkä eivät tule komissiosta komissaarit tänne salkkujen kanssa valvomaan, vaan kyllä tämä liittyy tähän ihan nykyiseen EU-tukien valvontaan kaiken kaikkiaan. Siinä sitten, millä tavalla tänä päivänä näitä EU-tukia valvotaan ja mitä kaikkea byrokratiaa siihen liittyy, olen edustajan kanssa kyllä ihan samaa mieltä, että siinä varmasti on keventämisen varaa. Voi sanoa, että ihan joka ikisessä maatalous- ja kalastusneuvostossa meillä keskustellaan siitä, miten me voisimme yksinkertaistaa ja vähentää sitä viljelijälle tulevaa hallinnollista taakkaa. Siinä meillä varmasti on tehtävää. Mutta tämä hallinnollinen taakka on sitten kuitenkin eri asia kuin se, mistä me puhumme silloin, kun me puhumme tästä sosiaalisesta ehdollisuudesta. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 165/2024 vp

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tuttuun tapaan enintään 30 minuuttia. Ellei puhujalistaa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden kohtien jälkeen. — Ministeri Essayah, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.44 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tässä hallitus esittää muutettavaksi eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin ja eläinlääkärin ammatin harjoittamisesta annettuun lakiin liittyvää 12 §:ää, ja muutettaviksi esitetyt lait tulevat voimaan vuoden 2024 alussa. Lainmuutoksissa on tarkoitus päivittää — siis teknisesti — eläinten hyvinvointilain pykälää. Päivityksiä tehdään eri syistä, mutta kaikki päivitykset ovat luonteeltaan teknisiä.

Ensinnäkin eläinten hyvinvointilakiin ehdotetaan lisättäväksi valtion vahingonkorvausta koskeva uusi 118 a §, ja tämä pykälä olisi tarpeen kunnan ja valtion vahingonkorvausvastuun selkeyttämiseksi sellaisissa tilanteissa, joissa kunnan palveluksessa oleva kunnan-eläinlääkäri tai kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija aiheuttaa vahinkoa valvoessaan eläinten hyvinvointisäännösten noudattamista, ja tällöin tämä vahingonkorvausvastuu olisi kunnan sijaan valtiolla. Ehdotetulla muutolailla mahdollistetaan myös se, että kunnat voivat periä hyväksymänsä taksan mukaiset maksut kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan suorittamasta eläinten hyvinvoinnin valvonnasta.

No sitten taas tämä laki eläinlääkärin ammatin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta. Eläinlääkärin ammatin harjoittamisesta annetun lain 12 § ja nykyinen 3 momentti, jossa säädetään eläinlääkärin ammatin harjoittajille velvollisuus salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittaa eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetuille valvontaviranomaisille koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan, jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista, jaetaan kahteen eri momenttiin, joista toinen koskee koiria ja toinen koskee kissoja.

Uuden koiria koskevan 3 momentin soveltaminen alkaisi 1.1.2028, ja kissoja koskeva uusi 4 momentti tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyä ajankohtana. Siirtymäaika näitten uusien momenttien osalta on tarpeen, koska soveltamiseen vaikuttaa ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi koirien ja kissojen hyvinvoinnista ja jäljitettävyydestä, jonka käsittely EU-tasolla on vielä kesken. Eli tässä kannattaa nyt ensin katsoa, mitä sieltä EU-tasolta tulee, ja sen takia tätä siirtymäaikaa näissä on. Noitten kissojen osalta katsotaan sitten siinä vaiheessa, kun se EU-säännös tulee, jotta emme nyt sitten tee kaksinkertaista työtä, ensin kansallista ja sitten sen jälkeen lähdetään muuttelemaan, jos sieltä tuleekin sitten toisentyypinen esitys EU:n puolelta.

Tämän esityksen tavoitteina on ensinnäkin selkeyttää tätä vallitsevaa oikeustilaa sekä selkeyttää valtion ja kuntien välistä vastuunjakoa vahingonkorvaustilanteissa. Esityksen tavoitteena on myös huomioida eläinten hyvinvointilain hyväksymisen jälkeen Euroopan unionin lainsäädäntöön ehdotettujen muutosten aiheuttamat kehitystarpeet.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Tällä esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia valtiontalouteen. Esitys ei vaikuttaisi eläinlääkäripalvelujen tai muiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisestä kunnille maksettaviin valtionosuuksiin. Valtion vahingonkorvausvelvollisuutta koskevan säännöksen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä lisäkustannuksia. Nämä esityksessä ehdotetut muutokset parantaisivat eläinten hyvinvointilain mukaisten valvontaviranomaisten toimintaedellytyksiä, eli aika lailla tämmöisiä teknisiä muutosesityksiä mutta siinänsä kyllä tarpeellisia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Rantanen Piritta, olkaa hyvä.

15.47 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Teknisistäkin asioista voi löytää hyviä kulmia. Nyt puhumme eläinten hyvinvoinnista ja eläinlääkäreistä, ja meillä on jo tällä kaudella aiemminkin ollut käsittelyssä asioita, joista on ilmennyt, että eläinlääkäreitten saatavuus erityisesti kunnallisella puolella on ollut todella haasteellista. Erityisesti olemme keskustelleet päivystyksellisistä asioista ja siitä, kuinka esimerkiksi Lapissa saattaa olla neljä ja puoli sataa kilometriä lähimpään eläinlääkäriin, joka päivystää. Ne ovat tietenkin suurta huolta aiheuttaneet, kun tiedostamme sen, että erityisesti koronan jälkeen koirien ja kissojenkin lukumäärä tässä maassa on hyvin paljon kasvanut, ja niin kuin tässä kerroitte, hyvinvoinnista ja jäljitettävyydestä on kyse. Tiedostamme vaikka sen, että koirarekisteri ei olekaan lähtenyt käyntiin sillä volyyymilla, jota olimme ajatelleet.

Mutta onko tässä mahdollisuus tai mitenkä kuvailisitte, lisääkö tämä eläinlääkäreitten hallinnollista taakkaa, vai onko päinvastoin niin, että tämä voi vähentää sitä, kun kyse on nimenomaan siitä, että se yksityinen puoli tälläkin lääkäripuolella on ollut se houkuttelevampi? Voiko olla niin, että tämä johtaakin siihen, että edelleenkin pieninä palasina se houkuttelevuus murenee, vai kuinka ajattelette tällaista seikkaa tässä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

15.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Eläinlääkärien saatavuus yleensäkin maaseutukunnissa ja niillä alueilla, missä esimerkiksi on maitotiloja tai lihakarjatiloja, sikaloita tai kanaloita, on aivan huutavan tärkeä, erittäin tärkeä asia, koska siellä monen eläimen sairastuessa se apu pitää saada heti. Olen joskus käyttänyt vertauskuvana, että jos joku gerbiili sairastaa kerrostalon kymmenennessä kerroksessa, niin se tuskin on akuutti tapaus, koska varmaan on kaupungeissa näitä vapaarahoitteisia elikkä markkinoilla toimivia eläinlääkäreitä sen verran, että se ongelma varmaan hoituu yhdellä puhelinsoitolla pois, mutta maitotiloilla, joilla on isoja karjoja, esimerkiksi kahden lypsyrobotin navetassa voi olla 130—140 lehmää. Siellä varmaan se eläinlääkärin saatavuuden nopeus on tärkeä asia.

Mitä tulee sitten Euroopan unionin kissarekistereihin ja koirarekistereihin, niin minua vähän huvittaa: kun muutamissa Keski-Euroopan maissa olen käynyt lomareissuilla, niin millähän he saavat Italiassa ja Espanjassa ne kaduilla juoksevat kissat ja koirat rekisteröityä? Ystäväni oli lomalla Espanjassa ja lähetti sieltä videokuvaa, kun olivat pelaamassa biljardia jossakin rantakadun varrella. Siellä oli kymmeniä koiria ja kissoja. Minä hyvin lämpimästi toivotan tervetulleeksi, että Euroopan unioni nimittää nyt lisää virkamiehiä pannoittamaan niitä kissoja ja koiria tai siruttamaan niitä, koska sillähän ne saadaan kontrolliin. Mutta siinä on vain semmoinen yksi ongelma, että sitten, kun ne kissat ja koirat saa-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

daan siruilla merkittyä, pahoin pelkään, sitä veronmaksajaa ei sitten kyllä löydy, joka siitä kissasta tai koirasta ne kustannukset maksaa.

No, huumori sallittakoon tällä kertaa, mutta minun mielestäni tällaisen ylimääräisen, turhan hallintotaakan keräämistä ja byrokratiaa, niin kuin ministeri äskeisessä puheenvuorossaan todisti aivan oikein, meidän pitää ruveta purkamaan. Ei maanviljelijä tarvitse 30:tä valvojaa. Hän osaa sen hommansa tehdä. Joka ainoa maanviljelijä pystyy sen hommansa hoitamaan ja eläimiä hoitamaan. Hänellehän esimerkiksi lehmä, joka navetassa elää ja tuottaa maitoa, jota myydään sitten meijeriin, josta tulee hyviä tuotteita suomalaisten käyttöön, se kyseinen tuotantoeläin, varmasti on ystävää kalliimpi. Sitä hoidetaan rakkaudella ja hellyydellä ja annetaan hyvää ruokaa ja pidetään puhtaana. Tällä keinoin tämä Suomessa hoidetaan.

Kun näitä koirarekistereitä tehdään, niin olen aina niille naureskellut. Sitten kun Espanjassa ja Italiassa katukoirat saadaan kiinni ja rekisteröityä, niin tervetuloa, otetaan sitten meillekin se käytäntö.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

15.51 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täällä itseäni viisaammat edustajat ovat hyvin osanneet kuvata sen, mikä näiden teknisten muutosten tarpeellisuus tässä kokonaisuudessa on, ja voin vain itse todeta, että nämä ovat varmasti perusteltuja juuri niillä perusteilla, jotka ministeri tuossa omassa aloituspuheenvuorossaan kävi läpi.

Mutta itsekkin ajattelin puuttua tässä kokonaisuudessa, lähetekeskustelussa, enemmän näiden eläinlääkäripalveluiden saatavuuteen. Ja tässä on varmaan kahdenlaista haastetta eri puolella Suomea, toisaalta liittyen ihan ylipäättänsä palveluiden saatavuuteen — mistä saadaan osaavat työntekijät julkiselle puolelle näitä toimintoja tekemään sitten virkatyönään — ja sitten varsinkin tähän kysymykseen tästä päivystyksestä, jonka tiedämme varsinkin pitkien etäisyyksien alueilla aiheuttavan huomattavaa huolta eläinten omistajissa, puhuttiin sitten lemmikkieläimistä tai tuotantoeläimistä.

Ja tässähän viime aikoina myös on erilaisia selvityshankkeita käynnistynyt kuntien puolella, joissa kunnat selvittävät, millä tavalla tämän eläinlääkäripalveluiden tulevaisuuden voisi järjestää. Ja oliko nyt muistaakseni niin, että ainakin Turussa lähdettiin liikkeelle siitä, voisiko tässä tehdä laajemmin yhteistyötä julkisen sektorin ja yksityisen sektorin välillä ja saada sitä kautta tätä haastetta hoidettua, koska sitten on myös niin päin, että varmasti tässä tämä kustannuspuoli aiheuttaa oman paineensa — niin sen osalta, paljonko nämä palvelut ylipäättänsä tai niiden järjestäminen maksaa, kuin myös sen osalta, minkälainen taloudellinen taakka niistä palveluista sitten palveluiden käyttäjille kohdistuu. Olisiko mahdollista nyt julkisen sektorin ja yksityisen sektorin yhteistyönä saada tehokkuutta myös siltä osin aikaiseksi, että pystyttäisiin parantamaan palveluiden saatavuutta ja myös pitämään tietyllä tapaa nämä hinnat kurissa?

Ja sittenhän on väläytelty niitäkin ideoita, pitäisikö tulevaisuudessa esimerkiksi kysymys näiden eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta ja järjestämisestä olla hyvinvointialueiden vastuulla. Olisiko se järkevämpää sitten sen osalta, että olisi ainakin laajemmat hartiat alueellisesti tätä katsoa?

Itse en ole tässä asiassa mikään asiantuntija, mutta kun tiedän, että ministeri tätäkin asiaa on varmaan joutunut oman työnsä kautta pohtimaan, niin ihan kysyisin, että ylipäättänsä, kun nämä eläinlääkäripalveluiden saatavuuden haasteet eivät nyt ole varmaan ainakaan

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

poistumassa ja näitä joka puolella Suomea joudutaan pohtimaan, niin — vaikka tässä kyseisessä esityksessä puhutaan enemmänkin teknisistä muutoksista — jos ministerillä on aikaa, niin voisi hieman kommentoida sitä, miten ylipäättänsä näiden eläinlääkäripalveluiden haasteet, joita nyt näemme eri puolella Suomea, pystyttäisiin ratkaisemaan myös pidemmällä aikavälillä kestävästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten ministerille, mikäli hän niin haluaa, viimeinen puheenvuoro tähän aiheeseen. — Olkaa hyvä.

15.54 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Rantanen ja myöskin edustaja Räsänen nostivat esille tämän eläinlääkäreitten tilanteen. Myöskin edustaja Hoskonen viittasi siihen, että meillä tällä hetkellä tosiaankin on pulaa eläinlääkäreistä, erityisesti juurikin tuotantoeläinten lääkinnällisissä tehtävissä toimivista eläinlääkäreistä. Yksityisklinikkoja löytyy enemmänkin sitten juurikin lemmikkieläimille muun muassa kaupungeista.

Mutta meillä on nyt hyvä yhteistyö opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Elikkä siellä nyt tällä hetkellä ministeri Multala on linjannut, että meillä vuodesta 2026 lähtien tehdään vähintään 20 paikan lisäys eläinlääkäriopiskelijoille eläinlääketieteellisen puolelle, ja tämä on tosiaankin äärimmäisen tärkeää. Uskon, että myös se, että meillä on tarpeeksi työvoimaa alalla, omalta osaltaan parantaa alan houkuttelevuutta, jolloinka työtaakat ja tavallaan se työn vastuullisuus ja kuormittavuus eivät sitten ole liian vähäisillä harteilla.

Mutta toki se on ihan samalla tavalla kuin tuolla niin sanotusti ihmislääketieteen puolella. Tartossahan on suurin piirtein yksi tiedekunnallinen myöskin näitä eläinlääkäriopiskelijoita Suomesta, ihan samalla tavalla kuin on lääkäriopiskelijoita. Eihän tämä tietyllä tavalla ole mikään hyvä ja terve tilanne. Kyllähän ennen kaikkea, kun me olemme pohjakouluttaneet, peruskouluttaneet ja lukiokouluttaneet nämä nuoret, heillä pitäisi olla mahdollisuus Suomessa myöskin sitten opiskella, jotta ei käy niin, että näitten opintojen jälkeen jäädäänkin sinne maailmalle ja siinä mielessä emme saa sitten sitä heidän tietotaitoaan tänne suomalaisen yhteiskunnan hyödyksi.

Edustaja Hoskonen nosti esille tämän, että mitenköhän nuo kissa- ja koirarekisterit mahdavat tuolla Etelä-Euroopan maissa toteutua. Meillä voi sanoa, että luonnonolosuhteet ja totta kai eläinten hyvinvointi ovat sellaisia asioita, jotka jo ihan toisella tavalla tuovat nämä kissa- ja koirarekisterit Suomessa aivan itsestäänselväksi toimintamalliksi. Se, mistä on ollut paljon keskustelua ja mitä on myöskin kritisoitu, on se, onko nämä nyt rakennettu sillä tavalla, että niissä on tullut ylimääräistä byrokratiaa, niin kuin täällä edustaja Rantanen nosti jo esille. Tietenkin tässä pitäisi pyrkiä siihen, että nämä rekisterit nimenomaan helpottavat tätä seurantaa ja jäljitettävyyttä. Esimerkiksi pentutehtailuunhan näillä rekistereillä on pyritty vaikuttamaan. Mutta niin kuin tuossa totesin aiemmin, tämän kissarekisterin kohdalla jäädään nyt odottamaan, mikä se EU:n puolelta tuleva esitys on, ennen kuin lähdetään sitten etenemään sen kohdalla.

Mutta näillä sanoilla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 166/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa tässäkin, että asia lähetetään maa- ja metsätaloustalvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan 30 minuuttia. Jos puheenvuoroja ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.57 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Näitä hallituksen esityksiä on nyt tässä sitten jonossansa, ja tämän hallituksen esityksen mukaan säädettäisiin poikkeuksesta metsästyslain säännöksessä, jonka nojalla on kiellettyä jäljittää vieraslajinisäkkäitä pyyntitarkoituksessa. Tällä esityksellä on tarkoitus mahdollistaa droonien hyödyntäminen vieraslajinisäkkäiden pyynnissä. Näin parannetaan vieraslajien torjuntaa sekä vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta arvokkaan suomalaisen luonnon turvaamiseksi.

Vieraslajiksi kutsutaan kasvi-, eläin- tai eliölajia, joka on levinnyt ihmisen myötävaikutuksella alueelle, jonne se ei olisi muuten esimerkiksi maantieteellisen esteen takia voinut levitä. Haitalliset vieraslajit ovat yksi merkittävimmistä luonnon monimuotoisuuden uhkatekijöistä, ja siksi niiden torjunta on keskeinen keino luontokadon estämisessä. Torjunnalla estetään myös vieraslajien aiheuttamia taloudellisia ja terveydellisiä haittoja.

Ehdotettu muutos mahdollistaa droonien hyödyntämisen muun muassa supikoirien pyynnissä. Supikoiria on haitallinen vieraslaji, jonka kantaa pyritään määrätietoisesti pienentämään. Se muun muassa tuhoaa maassa pesivien lintujen munia, tappaa lintujen poikasia ja aikuisia sekä haittaa lintujen pesimärauhaa. Supikoirakannan tehokas rajoittaminen on erityisen tärkeää myös tautien, kuten rabieksen ja loistautien, leviämisen estämisen kannalta.

Metsähallitus ja Suomen riistakeskus ovat selvittäneet droonien käyttömahdollisuuksia supikoirien pyynnissä elinympäristöjen kunnostamista edistävän niin kutsutun Helmi-ohjelman vieraspetohankkeen yhteydessä. Kokeilussa on havaittu, että droonien avulla ruovikoiden supikoiratilanne pystytään hyvällä kartoitussäällä varmistamaan nopeasti ja parhaimmillaan supikoiran esiintymisestä ruovikoissa on saatavissa lähes täysi varmuus.

Esityksessä ehdotetaan myös, että kun uusia vieraslajeja lisätään kansalliseen vieraslajiluetteloon, niitä koskeva enimmäissiirtymäaika olisi nykyisen kahden vuoden sijaan kolme vuotta. Kolmen vuoden siirtymäaika olisi perusteltavissa esimerkiksi tilanteissa, joissa lajilla on pitkä kasvatusaika tai lajin määrittely kansallisesti merkitykselliseksi, haitalliseksi vieraslajiksi aiheuttaa kaupallisille toimijoille merkittäviä taloudellisia menetyksiä.

Vieraslajeihin liittyvät kiellot, kuten kasvattamista koskeva kiello, voidaan säätää siten, että ne tulevat voimaan vasta siirtymäajan jälkeen. Joitakin haitallisia vieraslajeja on tähän mennessä jätetty lisäämättä kansalliseen vieraslajiluetteloon liian lyhyen siirtymäajan

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

vuoksi. Eli tällä nimenomaan halutaan tätä vieraslajiluettelon kattavuutta parantaa, kun annetaan lisää aikaa määritellä se vieraslaji. Tämä tietysti edistää vieraslajien haittojen torjuntaa.

Tämä esitysluonnos oli lausuntokierroksella keväällä 2024, ja lainsäädännön arviointineuvosto otti kantaa siihen esitykseen lausunnossaan 2.9.2024.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Sitten puhujalistaan. — Edustaja Ronkainen poissa, edustaja Perholehto poissa, edustaja Jukkola poissa. — Edustaja Kinnari, olkaapa hyvä.

16.01 Teemu Kinnari kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Esityshän on sinällään hallitusohjelman mukainen. Siinä on ilmoitettu, että hallitus haluaa puuttua haitallisten vieraslajien, niin kasvien kuin nisäkkäidenkin, torjuntaan. Oikeastaan tämä näkökulma, mikä tässä on keskeistä, on nimenomaan näiden miehittämättömien ilma-alusten, droonien, hyödyntäminen erityisesti supikoirien metsästyksessä.

Kuten tiedetään, tästä on kokeilu tehty ja se on osoittautunut äärimmäisen tehokkaaksi, ja kun samaan aikaan tiedetään meidän taantuneet vesilintukannat, jotka ovat ihan faktaa, ja keskeisimpiä nisäkkäitä, mitkä sitä ongelmaa ylläpitävät, ovat supikoira ja minkki, niin nimenomaan supikoiran osalta tämä on äärimmäisen toimiva keino niitten ruovikoiden kartoituksessa. Jotta ei tule väärää kuvaa, niin droonejahan käytetään vain kartoituksessa, ja sitten se metsästäminen tapahtuu niillä keinoin, mitkä on metsästyslaissa määrätty.

Ilolla otan tämän vastaan, ja me valiokunnassa tehdään sitten siihen oman lausuntomme. Tämä on äärimmäisen hyvä esitys. Kiitos ministerille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen poissa. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaapa hyvä.

16.02 Piritta Rantanen sd: Kiitos, rouva puhemies! Joo, tästä esityksestä voi myös ilolla todeta, että hyvä, että tämä tulee, ja nimenomaan näin, että meidän pitäisi pysyä monessa muussakin asiassa tämän teknologisen kehityksen mukana. Nämä droonit ovat kyllä äärimmäisen hyvä keino puuttua niin tähän eläinpuoleen kuin kasvipuoleenkin.

Omassa kunnassani oli esimerkiksi viime kesänä tällainen pelillistetty kokeilu, jossa nimenomaan näitä vierasperäisiä kasveja oli karttaäppiin laitettu, ja kun nuoret siellä kävivät niitä tuhoamassa, niin siitä jopa sai tällaisen euromääräisen korvauksen. Ajattelen niin, että nämä ovat niitä asioita, joilla pystymme aidosti hyvin tehokkaasti puuttumaan vaikka näihin asioihin, ja tämä on erinomaisen hieno asia.

Tämä siirtymäaika kahdesta kolmeen vuoteen pikkaisen huolestuttaa, eli onkohan niin, että tätä siirtymäaikaa käytetään sitten tarpeen mukaan, vai onko automaattisesti niin, että se siirtyy sinne kolmeen vuoteen, vai käytetäänkö siinä jonkinlaista harkintaa?

Nyt kun puhumme näistä vieraslajeista, niin samalla kysyn tässä — kirjallisen kysymyksenkin olen aiheesta tehnyt — rikkakananhirssistä ja siitä, kuinka se on paikallisesti todettu todella hankalaksi torjuttavaksi: onko näkymää siitä, mitä voisimme tehdä torjuaksemme paremmin tätä rikkakananhirssiä, joka kyllä varmasti on yksi niistä lajeista, jotka eivät Suomen luontoon kuulu?

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

16.04 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tämän erinomaisen esityksen tuomisesta tänne saliin. Käsillä olevan esityksen tarkoituksena on suojella suomalaista luontoa haitallisilta vieraslajeilta. Näitä vieraslajeja ovat muun muassa esityksessä mainittu supikoiria sekä aikaisemmin tänä vuonna julkisuuteen vimmallalla tunkeutunut lupiini. Supikoirien metsästyksen osalta tämä lakiesitys sallisi droonien käyttämisen pyynnissä, mikä tehostaisi huomattavasti pyyntiä erityisesti saaristo-oloissa. Supikoirakannan tehokas rajoittaminen on erittäin tärkeää muun muassa vesilintujen ja metsäkanalintujen suojelemiseksi sekä joidenkin loistautien leviämisen estämisen kannalta.

Lisäksi esityksessä mahdollistettaisiin vieraslajiluettelon siirtymäajan keston pidentäminen kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen. Nykyinen kahden vuoden siirtymäajan enimmäiskesto on vaikeuttanut joidenkin kasvilajien lisäämistä haitallisten vieraslajien luetteloon tai estänyt sen lopulta kokonaan. Vuonna 2023 isotuomipihlaja jätettiin pois kansalliseen luetteloon ehdotettavien uusien lajien joukosta. Ratkaisuun vaikutti se, että isotuomipihlajan kasvatus myyntikokoiseksi taimeksi kestää 3—4 vuotta, ja asetusmuutoksen valmistelun aikaan viljelyssä oli yli puoli miljoonaa tainta. Ottaen huomioon isotuomipihlajan merkitys sekä taloudellisten menetysten suuruus taimi- ja puutarha-alalla, sen kansalliseen luetteloon ottamisen katsottiin vaativan kahta vuotta pidemmän siirtymäajan. Pidempi siirtymäaika mahdollistaa taloudellisten tappioiden minimoimisen sekä sen, että laji ylipäättään siirtyy haitallisten lajien luetteloon.

Kokonaisuudessaan esityksen tarkoituksena on Suomen luonnon ja monimuotoisuuden turvaaminen, joka on Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus. Haitalliset vieraslajit ovat merkittävä uhka luonnon monimuotoisuudelle. Suomen arvokasta luontoa on suojeltava. Esityksellä on arvioitu olevan myönteinen vaikutus lajien elinvoimaisuuteen, runsauteen ja kirjoon, ja se myös edistäisi uhanalaisten lajien edellytyksiä selviytyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

16.06 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan erinomainen lakiesitys, ja lämpimästi kannatan näiden vieraslajien poistamista tehokkaasti.

Hieman ihmettelen sitä, miten vaikeaksi kaikki tehdään. Kyllähän jokainen tietää, että supikoiria on riistan tuhoaja numero yksi. Se kyllä puhdistaa metsäkanalintujen pesät ihan varmasti. Kun kevät on, niin siellä, missä on supikoiria, niissä pesissä ei varmasti ole mitään. Se on kyllä niin tehokas kaveri puhdistamaan ne.

Sama koskee villiminkkiä. Kesämökinikin rannassa sitä on yritetty pyytää monilla pyydyksillä, vaan ei vain kaveri jää kiinni. Olen aina leikillä sanonut tästä villiminkistä, että se on täydellinen peto. Kun oppisi vielä lentämään, niin sitten olisi aika hankala kaveri, koska kaiken muun se osaa jo, mutta lentää se ei vielä osaa. [Naurua ministeriaition suunnasta]

Mutta vakavasti puhuen, vieraslaji on myös koirasusi. Näin tässä ihan järkytyksekseni jostakin valtakunnan lehdestä ihan värikuvan, aikakauslehti ilmeisesti, kun oli värikuvan kanssa painettu lehteen: viimeisin tänä syksynä pannoitettu susi. Ei ikinä ole susi — vaalea iso koiranhurttia, jolla oli isot korvat niin kuin saksanpaimenkoiralla, ja se oli muka sutena pannoitettu. Minulle tuli mieleen, että aikanaan naapurissa oli samannäköinen. Siinä lähi-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

naapurissa yhdellä herralla oli sekarotuinen koira, jonka nimi oli muistaakseni Sepe. Se oli ihan sen näköinen. Jos tuo on susi, niin hyvänen aika. Missä on Suomen maa- ja metsätalousministeriön riista-asioita hoitavien ihmisten asiantuntemus, jos tuo on susi? Näkee jo huononäköinenkin, että tuo on aivan varmasti koira. Sille oli susipannoitusyhtiössä pantu tutkapanta kaulaan, että sitä voidaan seurata.

Nyt tässä ollaan, arvoisa puhemies, puhumassa erittäin vakavasta asiasta, kun täällä pääkaupunkiseudulla, viimeksi jossakin tuossa Kirkkonummen lähellä, oli otettu kuva, missä susi lähestyi iltalenkillä henkilöä, jolla oli kaksi koira mukana, ja susi oli ihan muutaman metrin päässä. Sitä katsottiin, että olikohan vaikea tilanne. Erittäin vaarallinen tilanne. Siinä tilanteessa olisi voinut sattua ihan mitä tahansa, koska se suden hyökkääminen — hyökkääkö se koiran kimppuun vai ihmisen kimppuun — on ihan siitä kiinni, mikä se tilanne siinä on. Se voi päättyä onnellisesti, niin kuin nyt onneksi päättyi, mutta se voi päättyä myös todella ikävästi. Nyt, kun näitä koirasusia on, niin ei minkäänäköistä kontrollia ole tässä, mikä on aito susi. Aidosta harmaasudesta on tarkat tuntomerkit, ihan tarkat tuntomerkit, jotka kaikki vähänkään metsästystä osaavat ihmiset tietävät, niin että miksi ministeriössä näissä asioissa on lepsuillu? Sekään kuvissa näkynyt pannoitettu susi ei ikinä ole susi, vaan varma koirasusi. Näkyy kilometrin päähän.

Kysyn ministeriltä: onko näihin kiinnitetty huomiota? Pitäisihän näihin kiinnittää huomiota, koska täällä rupeaa kohta ihmisiä joutumaan susien uhriksi. Ja nimenomaan riski ovat nämä koirasudet, koska ne perimältään ovat enemmän koiria kuin susia ja ne ovat täydellisesti menettäneet ihmispelon. Ne tulevat ihan pihapiiriin niin kuin koira, joka on kulkenut tuolla kylillä ja etsii päivän ruokaansa. Se tulee samalla keinoin pihaan. Kysyn teiltä, arvoisa ministeri: mitä tälle hommalle tehdään?

Ja yhtenä pienenä vinkkinä, kun te ministeriössä istutte vastuullisessa virassa, niin toivon, että lähdette edistämään tätä ja nopeasti. [Puhemies koputtaa] Metsästysseuroilla on erittäin hyvät systeemit villiminkkien poistamiseen, [Puhemies koputtaa] samoin supikoirien poistamiseen. Tukekaa sitä metsästysseurojen työtä. Siellä on osaaminen ja taito, eikä maksa mitään. [Puhemies koputtaa] Se porukka mielellään hoitaa riistaa, koska se on heille...

Arvoisa puhemies! Jos sallitte muutaman kymmenen sekunnin ylityksen. Ilomantsista tiedän, että moni, moni metsästäjä ei ole viimeiseen viiteen vuoteen kaatanut yhtään riistaeläintä, ei yhtään. [Puhemies koputtaa] Heidän elämäntehtävänsä on riistanhoito. He poistavat luonnosta villiminkkejä ja supikoiria ja niin edelleen. [Puhemies koputtaa] Tukekaa tätä työtä. Siinä teette parhaan teon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Ja sitten ministerille vielä vastauspuheenvuoro, ja enintään kolme minuuttia.

16.10 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin tästä siirtymäajasta, mistä edustaja Rantanen kysyi: Oikeastaan voi sanoa, että edustaja Strandman vastasi siihen kyllä erinomaisen hyvin sillä esimerkillä, minkä hän kertoi vieraslajiluetteloön päätymisestä. Elikkä tällaisessa tilanteessa on tietysti ihan kohtuullista, että tämä siirtymäaika on tarpeeksi pitkä, jotta esimerkiksi nämä taloudelliset menetykset voidaan kohtuullistaa ja jotta toisaalta että ei käy niin, että laji jäisi kokonaan merkitsemättä vieraslajiluetteloön. Siinä mielessä katson, että siirtymäajan pidentäminen on sinällensä aivan perusteltu.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Sitten täältä edustaja kysyi vielä myöskin rikkakananhirssistä. Tosiaankin tällä hetkellä on tarkoitus siinä vaiheessa, kun meillä taas EU-tasolla tehdään näitä päivityksiä, myöskin rikkakananhirssin kohdalta tehdä päivityksiä. Tällä hetkellähän tämä ongelma on se, että sitä ei oikein millään pystytä torjumaan ja näitä tulee ostettujen siemenlajikkeitten joukossa. Tietenkin se, että näissä siemenlajikkeissa me sallitaan tietty määrä epäpuhtauksia, on omalla tavallaan haastavaa. Voisi sanoa, että esimerkiksi kotimaisissa siemenlajikkeissa, joissa on pystytty varmistamaan, että lähtömaa on Suomi, tämäntyyppisiä ongelmia ei ole ollut. Mutta monta kertaa siemenlajikkeen hinnalla on se vaikutus, että miksi sitten ostetaan sitä halvempaa, jossa saattaa epäpuhtauksia olla joukossa.

No sitten edustaja Hoskonen nosti esiin tämän koirasusiasian. Nyt edustajalta on ehkä jäänyt huomaamatta, että meillä keväällä korkein hallinto-oikeus on antanut päätöksen siitä, että koirasudet ovat vieraslaji, ne saa hävittää kohdatessa. Elikkä kyllä, se on todellakin vieraslaji, ja ne saa hävittää. Elikkä meillä koirasusien kohdalla eivät päde mitkään muiden susien kohdalla olevat suojelusäännökset, vaan se on vieraslaji, joka on niin sanotusti henkipatto.

Tästhän on jo tältä kesältä esimerkki. Kaakkois-Suomessa oli tällainen pienimuotoinen lauma, ja siellä onnistuttiin ainakin toinen näistä koirasusista dna-näytteillä varmistamaan. Käsittääkseni myös Vöyrin alueella on liikkunut tällainen koirasusilauma, mutta sen kohdalla ei ihan vastaavaa onnistumista ole ollut.

Mutta todellakin, kyllä, nämä koirasudet saa hävittää, siitä ei ole enää kahta kysymystä. Siinä mielessä tuo kevään oikeuden päätös on nyt hyvä monellekin metsästysseuralle ja näille toimijoille, jotka käytännössä tämän asian tulevat toteuttamaan. Me emme ministeriöstä, virkamiehet, lähde näitä koirasusiakaan metsästämään, vaan tämä tietenkin kuuluu meidän järjestelmässä meidän hyvää työtä tekeville metsästysseuroille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja Hoskonen edelleen. Olkaa hyvä, edustaja.

16.14 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä lyhyesti näiden koirasusien mahdollisesta metsästämisestä:

Suomesta ei löydy yhtään metsästäjää, joka sen uskaltaisi tehdä. Jos Ilomantsissa joku ampuisi koirasuden, joka olisi selvästi häntä pystyssä juokseva, vaalea eläin, jolla on isot korvat niin kuin saksanpaimenkoiralla, niin takuuvarmasti käräjäoikeus tuomitsisi hänet suden kaadosta. Oli aivan onneton se Perhon tapaus, jossa ihminen tuomittiin suden kaadosta, ja se oli varmasti koirasusi. Kaikki me tiedämme, jos hieman viitsitte perehtyä siihen taustaan, mitä siinä kävi ja mitä olivat ne kamalan oikeuden päätöksen seuraukset... En lähde niitä erittelemään enkä ihmisille lisää tuskaa tuottamaan, mutta kyllähän pitää järki tulla tähän hommaan.

Ottakaa, arvoisa ministeri, selvää siitä sudenpannoitusporukasta, mitä ihmettä ne tekevät. Sekin kuva, mikä oli lehdessä, on aivan varmasti koirasusi. Sudella ei ole koskaan niin isot korvat, eikä se ole tuon värinen ikinä, ja jos se häntä pystyssä juoksee tuolla teitä pitkin, niin se ei ikinä ole susi, mutta menepä semmoinen ampumaan — jos minä sen ampuisin vaikka kesämökkini kuistilta, niin linnassahan minä istuisin ja iltalehdet olisivat kimpussa ja vihreät pitäisivät täällä pilkkapuheita, kun olen suden salakaataja. Ei semmoista ole. Tohmajärvellä, vai oliko se Joensuun puolella entisen Enon kunnan alueella, maanviljelijän pihattoon meni ”susi” ja raateli aitauksessa nuoren vasikan ja söi sen siinä, siis si-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

sällä rakennuksessa. Väittääkö joku, että se on susi? Ei ikinä. Oikea harmaasusi ei pihaan tule, ei millään hinnalla, vaan kun on onnistuttu levittämään tämä koirasusi-ideologia tähän maahan, niin niitä on sitten.

Kun silloin 2020 tai 2021 tein tutkimusta, niin Ilomantsin, Lieksan, Nurmeksen, Juuan ja Kuhmon alueella oli silloin 150 sutta. Siellä oli silloin, arvoisa puhemies, yksi tapaus, josta keskustelin maanviljelijän kanssa: Hänen maatalouslomittajaansa, joka on ammattiosaava, erinomainen maatalouslomittaja, oli pyydetty lopettamaan, ampumaan, yhdessä talossa oleva eläin — oli otettu jostakin aito susi kiinni, ja sitä risteytettiin isojen koirien kanssa. Tein siitä kantelun oikeusasiamiehelle ja odotin, että poliisiviranomainen puuttuu asiaan ja tutkii sen jutun, koska sehän on rikos tämmöistä aitoa sutta risteyttää ison koiran kanssa. Se on rikos, ihan selvästi. Ei mitään kuulunut, ei ketään kiinnostanut. Ja nyt on niin monta läheltä piti -tapausta ollut, jossa pieni lapsi on ollut koulutiellä hengenvaarassa. Ilomantsissa ne kaksi tapausta tiedän — jos taksinkuljettaja olisi ollut huolimaton tai vastuuton ja hän ei olisi sitä lasta vienyt kotiin, niin miten olisi sille lapselle käynyt?

Kun täällä on paljon osajia tässä talossa, niin toivoisin, arvoiset edustajakollegat, että näihin asioihin otetaan tiukasti kantaa, koska jos me emme näitä asioita hoida eduskunnassa, niin kuka meistä menee esittämään sitten surunvalittelut siihen taloon, jonka pieni lapsi on tullut syödyksi? Lähin tapaus oli tuossa niinkin lähellä kuin lähellä Porkkalannientä — paikkaa en nyt tarkalleen tiedä, missä se siinä oli, mutta ainakin videon olen nähnyt. Nyt pitää tässä talossa tulla herätys ja ihan oikeasti tähän ruveta paneutumaan, koska ei löydy semmoista metsästäjää, joka menee suden ampumaan koirasutena. Se loppui se metsästys, ja siinä alkoi tie leivättömän pöydän ääreen ja paikkaan, missä verhot tehdään raudasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, ja sen jälkeen vielä ministeri vastaa lyhyesti.

16.17 Teemu Kinnari kok: Kiitos, rouva puhemies! Otin puheenvuoron siksi, että tästä rikkakanahirssistä syntyi keskustelua — mikä oli ihan hyvä, että syntyi. Itse asiassa torjunta-aineasian kohdalla tuolta etupöntöstä sanoin, että tämä rikkakanahirssi valitettavasti tulee tässä salissa kuulumaan vielä useamman kerran. Otan sen siksi esille, että sehän on ainakin tilastojen mukaan väitetyksi pahin mahdollinen peltoviljelyn rikkakasvi ja se on nyt tullut Suomeen. Meillä on se tiedossa, tai sitä on pystytty jossain määrin todistamaan. Tietysti se alkuperäketju on erityisesti tuontisiemenessä ja ilmeisesti monimuotoisuuskukkapelloissa.

Tämä on todella vakava asia. Oikeastaan syy, miksi pyysin puheenvuoron, on kysymys ministerille: mihinkä toimiin on ryhdytty tältä osin, että näitten tuontisiemenien, sertifiointien ja alkuperäketjujen osalta pystyttäisiin varmistamaan? Nämä ovat tietysti tärkeitä kasviseoksia olleet näitten monimuotoisuuspeltojen osalta, mitä on haluttu edistää, mutta sitten siinä on se toinen puoli, että jos viljelijä niitä käyttää ja saa sitten vieraakseen sen rikkakanahirssin — yksittäinen kasvi voi tuottaa sen 40 000 itävää siementä, [Puhemies koputtaa] jotka kymmenen vuotta pysyvät itämiskykyisinä — niin sehän on hirmupommi. Elikkä onko ryhdytty toimiin, jotta tätä ongelmaa pystytään rajalla torjumaan? Meillä on nyt joka tapauksessa sitä kotimaassa jo olemassa, niin että tätä ongelmaa on meillä jo olemassa.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä ministeri, olkaa hyvä.

16.18 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Jos aloitan rikkakanahirssistä — hukkakaura on toinen tämmöinen vastaavanlainen ongelma — niin täytyy sanoa, että kyllä tämä EU-alueella on siinä mielessä hankala, että meillä ovat ne siemenlajikkeet, joita on mahdollisuus koko EU-alueella myydä, ja niissä ovat ne tietyt pitoisuudet, minkä verran niissä sitten saa olla tätä, voisiko sanoa, valitettavasti myöskin haitallista ainetta mukana. Elikkä siinä mielessä tämä puhtaus ei näissä kaikissa ole ihan vastaavaa tasoa kuin mitä se on suomalaisissa siemenissä. Siinä mielessä jotenkin vain ajattelisin, että tässä olisi taas jälleen kerran suomalaisilla tuotteilla etulyöntiasema.

Mutta vielä haluan myöskin edustaja Hoskoselle vastata, että olen tästä asiasta eri mieltä, etteikö tavallinen susi käy myöskin lampaitten kimppuun tai tule sinne piha-aitaukseen. Siksi meille on nyt kesällä tullut tämä poikkeuslupa-asetus, jossa on siis mahdollista tosiaankin se, että ei tarvitse kohdistaa yksittäiseen yksilöön vaan voi kohdistaa laumaan tämän suden poistamisen, mikä helpottaa esimerkiksi sellaisena sulana aikana, jolloin me emme voi vaikka jälkiä seurata ja katsoa, että se on juuri tämä yksilö, joka nyt on käynyt tuhojaan tekemässä.

Mutta vielä näihin koirasusiin. Elikkä nämähän DNA-näytteillä varmistetaan, että kyseessä on nimenomaisesti tällainen risteytetty vieraslaji. Kyllä tosiaankin näitä on onnistuttu tänäkin kesänä poistamaan. Todella ne eivät kuulu missään nimessä Suomen luontoon. Se, mikä on huolestuttavaa, on se, että tietenkään näillä lähtökohtaisesti ihmisarkuus ei ole edes sitäkään luokkaa, mitä se on tavallisella sudella. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 152/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.21 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaarta ja tuo-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

mioistuinnmaksulakia. Tämän muutoksen tarkoituksena on ohjata tuomioistuimissa esiintyvät ennakkopäätösluonteiset kysymykset aiempaa tehokkaammin korkeimman oikeuden ratkaistaviksi. Näin sujuvoitettaisiin oikeudenkäyntejä ja parannettaisiin oikeusvarmuutta vähentämällä tulkinnanvaraisia kysymyksiä yhteiskunnassa ja lainkäytössä. Esityksen taustalla ovat Orpon hallitusohjelman tavoitteet prosessien uudistamisesta ja sujuvoittamisesta.

Esitys perustuu korkeimman oikeuden kesäkuussa 2023 tekemään lainsäädäntöaloitteeseen, jossa ehdotetaan uusiksi menettelyiksi ennakkopäätöskysymystä ja hyppyvalitusta. Ennakkopäätöskysymysmenettelyssä alempi tuomioistuin voisi siirtää kohtaamansa ennakkopäätösluonteisen kysymyksen korkeimman oikeuden ratkaistavaksi. Oikeudenkäynti tehostuisi, kun vaikeaan kysymykseen saataisiin heti korkeimman oikeuden kanta, jonka pohjalta asian käsittely sitten jatkuisi. Asianosaisten ja tuomioistuimen ei siis tarvitsisi enää jäädä odottamaan sitä, että kysymys ratkaistaisiin ensin alemmassa oikeusasteessa ja vasta sen jälkeen se kulkeutuisi mahdollisesti korkeimpaan oikeuteen. Tuomioistuimen tulisi aina tiedustella asianosaisten näkemyksiä ennakkopäätöskysymyksen esittämisestä. Jos joku asianosaisista vastustaa tätä menettelyä, käräjäoikeus ja markkinaoikeus voisivat esittää kysymyksen vain erityisestä syystä korkeimmalle oikeudelle, kuten silloin, jos vastauksen saaminen olisi suuren asiaryhmän kannalta tärkeää. Hovioikeus tällaista ennakkokysymystä ei voisi tehdä, jos joku asianosaisista sitä vastustaa.

Ennakkopäätöskysymyksestä säätämistä on Suomessa harkittu jo vuodesta 2002 lukien. Tarve tällaiselle menettelylle on lisääntynyt, kun on säädetty kattavasta jatkokäsittelylupajärjestelmästä, joka hovioikeuksissa on käytössä. Korkeimpaan oikeuteen saapuu nykyään niin vähän riita-asioita, että kattavien ennakkopäätösten saaminen tulkinnanvaraisiin kysymyksiin on riita-asioissa jopa vaarantunut. Ratkaisematta jäävät epäselvyydet rasittavat yksittäisiä ihmisiä, yrityksiä ja tuomioistuimia. Ennakkopäätöskysymyksestä säätäminen vastaa tähän ongelmaan.

Lisäksi säädetään hyppyvalituksesta. Hyppyvalitus on tarkoitettu asioihin, joissa hovioikeus ei ole myöntänyt jatkokäsittelylupaa käräjäoikeuden tuomioon tyytymättömälle asianosaiselle. Tämän uudistuksen ansiosta korkein oikeus voisi ratkaista tällaisessa jutussa esiintyvän oikeudellisen kysymyksen heti. Tämä sujuvoittaisi oikeudenkäyntiä, sillä nykyisin korkeimman oikeuden tulee tällaisessa tilanteessa arvioida asiaa vain jatkokäsittelyluvan kannalta ja sen jälkeen palauttaa juttu hovioikeuteen ja jäädä odottamaan taas mahdollista uutta muutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen. Juttu siis saattaa käydä käräjäoikeuden jälkeen kahdesti hovioikeudessa ja kahdesti korkeimmassa oikeudessa ennen kuin se tulisi ratkaistuksi.

Uudistukset olisivat niin valtion, tuomioistuinten kuin asianosaistenkin edun mukaisia. Sidosryhmät ovat lähes yksimielisesti kannattaneet näitä esityksiä. Kumpikin menettely on käytössä Ruotsissa, joskin soveltamisalaltaan kapeampina. On arvioitu, että kumpaakin menettelyä sovellettaisiin vuosittain jonkin verran, eli kysymys ei olisi kuitenkaan mistään hyvinkään merkittävästä asiamäärästä ainakaan toistaiseksi. Nämä lait on tarkoitettu tulevan voimaan 1.1.2025. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Puhujalistaan, edustaja Räsänen, Joona.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

16.25 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille tämän asian esittelystä.

Tämä on varsin kannatettava esitys, joka perustuu todella tähän korkeimman oikeuden tekemään muistioon siitä, millä tavalla näitä oikeudenkäyntejä voitaisiin tehostaa ja parantaa myös oikeusvarmuutta siltä osin, että tilanteissa, joissa on selvästi havaittavissa, että tarvittaisiin ennakkopäätöksen tapainen linjaus korkeimmalta oikeudelta, se olisi mahdollista saada jo aikaisemmassa vaiheessa, ja tältä osin tietenkin se sitten vaikuttaisi näihin alemman oikeusasteen toimijoiden tekemiin päätöksiin.

Pidän tätä yleisesti oikein hyvänä ja toivon, että tämä asiakokonaisuus tässä talossa saadaan käsiteltyä siten, että tämä myös vuodenvaihteessa todella voimaan saadaan, jotta tällä sitten olisi myös se vaikutus, jota tällä haetaan, eli toisaalta pystymme näin tehostamaan oikeudenkäyntejä ja parantamaan sitä oikeusvarmuutta.

Olisin tässä vaiheessa vielä kysynyt ministeriltä, kun tuossa esittelypuheenvuorossa ette siihen puuttunut, ainoastaan tästä ennakkopäätöksen tapaisesta asiasta, jota nyt sitten voidaan tulkita siinä tilanteessa, jos ennakkopäätöksen korkein oikeus tekee, kun se sitten tosiasiallisesti näitä alempia oikeusasteita sitoisi. Tässä kun lausuntopalautetta kävin lävitse, niin jotkut lausunnonantajathan olivat hieman huolestuneet siitä, vaikuttaako tämä nyt sitten tosiasiallisesti kuitenkin näiden alempien oikeusasteiden riippumattomaan harkintavaltaan. Elikkä tosiasiallisestihan he olisivat sidottuja jo tässä vaiheessa tähän korkeimman oikeuden ennakkopäätökseen, vaikka sillä samantapaista ennakkopäätösstatusta ei olisi kuin tässä ehkä normaalimmassa menettelyssä. Tältä osin nämä alemmat oikeusasteet olivat huolissaan siitä, vaikuttaako se sitten heidän riippumattomuuteensa.

Kun maallikkona tätä asiaa ajattelen, niin en itse siinä suurta riskiä näe, koska varmasti on kaikkien kannalta parempi ratkaisu se, että korkeimman oikeuden kanta on ennemmin tiedossa kuin myöhemmin tiedossa, mutta koska tällä asialla varmasti on juridisia huomioita ja tähän asiaan varmaan sitten täälläkin asianomainen valiokunta joutuu puuttumaan, niin olisin tiedustellut ministeriltä, millä tavoin tätä asiaa on nyt tässä valmistelussa pohdittu. Aiheuttaako tämä sellaisen riskin, jonka nyt tuolla lausunnonantajissa muutamat käräjäoikeudet ainakin nostivat esille?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vastata? Kaksi minuuttia.

16.27 Oikeusministeri Leena Meri (vastauspuheenvuoro): Joo, kiitos! — Kiitos kysymyksestä. Tätä problematiikkaa on pohdittu täällä lausuntopalauteosuudessa. Itse ajattelen, että varmaan kumpaankin suuntaan löytyy argumentoitavaa. Toisaalta, jos ajattelee, niin meillä on kuitenkin korkeimmalla oikeudella tämä ennakkoratkaisu-oikeus, prejudiikaattioikeus. Toisaalta sitten taas esimerkiksi ihmisoikeustuomioistuin tai EU-tuomioistuin saattaa antaa joitakin suosituksia, eli voi pyytää ennakkoratkaisusuosituksia sitovuudesta. Mutta itse ajattelen, että minusta tämä työryhmän esitys on ollut ihan varsin perusteltu, niin että siitä ei jää sitten mitään epävarmuutta.

Valiokunta varmasti tätä katsoo osaltaan hyvin, hyvin tarkkaan, ja näin on myös toivottavaa, ja punnitsee sitä täällä eduskunnassa myös siltä osin, miten itse sitä katsoo. Minusta on tärkeitä, että asioita tosiaan käsitellään myös riita-asioissa korkeimmassa oikeudessa. Aika huolestuttavaa on se, että niitä ei mene sinne kovin paljon. Silloin tulee hyvinkin

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

poukkoilevaa oikeuskäytäntöä. Toki meidänkin on sitten helpompi tietää, mikä on se vaikiintunut oikeustila, ja ehkä jopa tehdä sinne muutoksia.

Tämä on yksi tällainen pieni asia — kiitos, että nostit tämän keskusteluun. Nämä ovat hyvin haastavia ja vaikeita asioita. On kiva, että tähän riittää edustajillakin kiinnostusta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa

Hallituksen esitys HE 162/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Multala. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.29 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Pääministeri Petteri Orpon hallitus panostaa historiallisesti tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Rahoituksen kasvattamisen lisäksi olemme sitoutuneet politiikkaan, jolla vahvistamme Suomen asemaa tiedemaana. Panostamme näin ollen merkittävästi myös erilaisiin tutkimusinfrastruktuureihin. Tämä hallituksen esitys on osa tärkeää kokonaisuutta.

Eurooppalainen pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuuri on perustettu Euroopan komission päätöksellä. Tämän infrastruktuurin kotipaikka on Suomessa, joten Suomessa tulee säätää laki sen oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta. Tällä tavoin varmistetaan tutkimusinfrastruktuurin yhdenvertainen asema tältä osin suhteessa muihin vastaaviin eurooppalaisiin tutkimusinfrastruktuureihin. Hallituksen esitys on luonteeltaan tekninen, mutta se vahvistaa kansallista asemaamme tutkimuksessa.

Ehdotettava laki sisältää vain kaksi pykälää, joista toinen koskee oikeushenkilöllisyyttä ja toinen verovapautta. Valtioneuvosto on jo linjannut syyskuussa 2021 Suomen osallistumisesta tähän tutkimusinfrastruktuuriin. Tuolloin valtioneuvosto valtuutti opetus- ja kulttuuriministeriön allekirjoittamaan komissiolle jätettävän hakemuksen tämän infrastruktuurin perustamisesta. Vastaavanlainen laki on säädetty vuonna 2015 ja 2019 kahdelle muulle samantyyppiselle eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuurille, joiden kotipaikka on myös Suomessa. Esitys kulkee siis linjassa aiempien päätösten kanssa.

Tutkimusinfrastruktuuri tuottaa pitkäaikaista ja yhdenmukaista mittaustietoa ilmakehän ominaisuuksista. Tavoitteena on turvata harmonisoidut ilmakehähavainnot Euroopan ta-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

solla, minkä lisäksi se tarjoaa keskitetysti ilmakehäaineistoa, tutkimusmahdollisuuksia, kalibrointipalveluita, laitekehitystä, koulutusta sekä tietoa poliittisen päätöksenteon tueksi.

Mistä nimi ACTRIS ERIC tulee? ACTRIS-lyhenne tulee sanoista Aerosols, Clouds and Trace Gases Research Infrastructure. ERIC tulee sanoista European Research Infrastructure Consortium. On siis kyse ilmakehätutkimukseen liittyvästä ja siten myös vahvasti esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvästä tutkimusinfrastruktuurista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä Hongkongin yleissopimuksen, MARPOL-yleissopimuksen liitteiden muutosten ja Lontoon pöytäkirjan liitteiden muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 178/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä ministeri Ranne. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.32 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutoksia merenkulun ympäristönsuojelulakiin ja eräisiin muihin lakeihin. Lisäksi esitetään eräiden Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä, IMOssa, sovittujen kansainvälisten velvoitteiden hyväksymistä ja voimaansaattamista.

Hallituksen esityksellä esitetään ensinnäkin hallitusohjelman mukaisia aluspäästökieltoja Suomen aluevesillä. Kielloilla edistetään Itämeren ja etenkin herkän Saaristomeren suojelua. Muutoksilla kiellettäisiin alusten rikkipesureista peräisin olevien päästöjen, käsitellyn käymäläjäteveden ja harmaan veden eli alusten keittiöstä, suihkuista ja pesukoneista peräisin olevien vesien päästäminen veteen Suomen aluevesillä. Käsittelemättömän käymäläjäteveden päästäminen veteen on jo nykyisin kielletty.

Kiellot tulisivat voimaan porrastetusti ensi kesästä alkaen.

Osalle rikkipesuripäästöistä ja harmaan veden päästöille esitetään siirtymäaikoja, joilla varmistettaisiin varustamojen ja satamien mahdollisuudet varautua kieltojen voimaantuloon. Rikkipesureita koskevan päästökiellon voimaantulon aikataulu vastaisi Ruotsissa ja Tanskassa esitettyjen vastaavien kieltojen aikataulua.

Toiseksi, hallituksen esityksellä toimeenpannaan EU:n ilmastosääntelyä eli niin sanottua 55-valmiuspakettia. Asetusten ydinvelvoitteita sovelletaan Suomessa sellaisenaan.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöä meriliikenteessä koskeva EU-asetus edellyttää, että kansallisesti säädetään seuraamuksista ja toimivaltaisista viranomaisista. Asetus sallii vastaavanlaisen määräaikaisen saaripoikkeuksen soveltamisen kuin meriliikenteen päästökauppa, joten saaripoikkeus hyödynnettäisiin täysimääräisesti Ahvenanmaan osalta. Mitään kansallisia laajennuksia ei esitetä.

Lisäksi EU:n vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastruktuuriasetuksen mukaisesti edellytetään, että TEN-T-verkon satamissa tarjotaan riittävä määrä maasähköä. Velvoitteen osoittamisella satamanpitäjille varmistetaan asetuksen tehokas kansallinen toimeenpano.

Kolmanneksi, hallituksen esityksellä esitetään hyväksyttäväksi eräitä Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä tehtyjä sopimusvelvoitteita, joilla pyritään vähentämään meriliikenteen haitallisia ympäristövaikutuksia. Hyväksyttäväksi esitetään aluskierrätystä eli alusten purkamista koskeva Hongkongin yleissopimus, jolla pyritään puuttumaan terveydelle vaaralliseen ja ympäristölle haitalliseen purkamotoimintaan. Suomalaisille varustamoille sopimuksen vaikutukset ovat vähäiset, koska Suomessa sovelletaan jo EU:n omaa aluskierrätysasetusta, joka sallii eurooppalaisten alusten purkamisen vain EU:n korkeat kriteerit täyttävissä aluskierrätyslaitoksissa.

Lisäksi esitetään hyväksyttäväksi alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä tehdyn niin sanotun MARPOL-yleissopimuksen ja Lontoon dumpppauspöytäkirjan muutoksia. Näistä muutoksista keskeisin on MARPOL-yleissopimuksen ilmasuojeluliitteen uudistaminen, jonka myötä maailman kauppalaivastolle asetetaan hiili-intensiteetti-vaatimuksia.

Hallituksen esityksestä seuraa kokonaisuudessaan vähäisiä lisätehtäviä viranomaisille, pääasiassa Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille. Viranomaiset hoitaisivat lisätehtäviä nykyisillä resursseillaan, joten esityksellä ei ole vaikutuksia valtiontalouteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Aalto-Setälä.

16.36 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa puhemies, ministeri, hyvät kollegat! Noin kaksituhatta rahtialusta ja 20 000 tonnia jätettä mereemme joka päivä, eli ei aivan merkityksentöntä, ei aivan vähäistä. Itämeren saastuttaminen on jatkunut liian pitkään, ja olen iloinen, että tämä laillinen likaaminen nyt on päättymässä. Ministerin hyvin kuvaama hallituksen esitys on aika tarkkaan tasan vuosi sitten tekemäni aloitteen mukainen — laajalla lausuntokierroksella ja erinomaisena virkamiestyönä tietysti parantunut, ja on valmisteltu huolella myös valvonta ja vastuut.

Hallituksen esitys viimeinkin kieltää alusten rikkipesureiden päästöt sekä suljetussa että avoimessa kierrossa, harmaan veden eli aluksen suihkuista, pesukoneista ja keittiöistä peräisin olevan veden päästöt sekä käsitellyn käymäläjäteveden päästämisen aluksesta Suomen aluevesillä. Nämä ovat tärkeitä uudistuksia.

Esityksessä Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi rikkipesureiden pesuvesien päästökiellon noudattamista. Käytännössä valvontaa suoritettaisiin satamavaltio- ja lippuvaltiotarkastuksissa, eikä tehtävä aiheuttaisi merkittäviä vaikutuksia viraston tehtäviin. Lisäksi Rajavartiolaitos ja poliisi osallistuisivat päästökiellon valvontaan muun merellä tapahtuvan operoinnin ohessa ja mahdollisten muilta merellisiltä toimijoilta saamiensa ilmoitusten pe-

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

rusteella. Viranomaisten on tarkoitus kattaa resurssitarpeensa olemassa olevilla resursseilla, joten ehdotuksilla ei olisi vaikutuksia valtiontalouteenkaan.

Arvoisa puhemies! Käsitellyn käymäläjäteveden ja niin sanotussa avoimessa kierrossa käytetyistä rikkipesureista peräisin olevan pesuveden päästökiellot tulisivat voimaan jo ensi kesänä. Sen sijaan päästöt suljetussa kierrossa käytetyistä rikkipesureista veteen kiellättäisiin selvästi myöhemmin, vuodesta 2029 alkaen ja harmaan veden päästäminen vuodesta 2030 alkaen. Esittäisinkin vielä valiokunnalle pohdittavaksi siirtymäaika. Siirtymäaika on aika pitkä, ja olisi toivottavaa, että tämä saataisiin toimeen ja käytäntöön vielä vähän nopeammin. Saastuminenhan jatkuu siellä edelleen.

Nyt esitettävä laki toteutuu aluevesillä, mutta ei yllä talousvyöhykkeelle asti, niin kuin esitin. Syynä on YK:n merioikeusyleissopimuksen artikla 220, jossa käytännössä estetään rantavaltioiden puuttuminen. Silti useat lausunnonantajat toivoivat, että Suomi pyrkisi edistämään meriliikenteen aiheuttamien päästöjen vähentämistä myös Suomen aluevesien ulkopuolella, mikä on mainio toimintakehotus kaikille meille edustajille täällä sekä ministeriölle. Tämän tavoitteen eteen Suomen pitää työskennellä pitkäjänteisesti kansainvälisten kollegojen ja kumppaneidemme kanssa.

Arvoisa puhemies! On äärimmäisen tärkeää, että toimet Itämeren ja Saaristomeren tervehdyttämiseksi jatkuvat. Pitkän aikavälin tavoite on, että Saaristomeri saadaan viimeinkin nostettua pois Itämeren suojelukomission hotspot-listalta. Tämä lista on ollut olemassa vuodesta 1992, joten korkea aika sille onkin jo. Tiedossa on, mitä pitää tehdä: tärkeintä on vähentää Saaristomeren valuma-alueen maatalouden typpi- ja fosforikuormitusta ja saada se pysyvään laskusuuntaan. Olennaista on, että tilastollisen tendenssin pitää olla laskeva. Tällä hetkellä 89 prosenttia Saaristomeren niin kutsutusta hajautetusta ravinnekuormasta on peräisin maataloudesta.

Valtion tarkastusviraston raportin mukaan vuosina 2015—2022 vesien- ja meriensuojeluun käytettiin noin 220 miljoonaa. Nämä rahat ovat Valtion tarkastusviraston raportin mukaan valuneet mereen ravinteiden lailla. Parempaan on pystyttävä. Tarvitaan jatkuvaa tiedonhankintaa ja seurantaa sekä yhteistyötä Varsinais-Suomen paikallisten toimijoiden kanssa, jotta todellisia tuloksia saadaan aikaan.

Arvoisa puhemies! Jatkossa maatalouden ympäristötukien tulee olla vaikuttavampia ja ne tulee suunnata valuma-alueille ja vain valuma-alueille, liikalannoituksen vähentämiseen, ravinteiden sitomiseen sekä ravinnekiertoon. Lanta sinne, missä sitä tarvitaan, ei sinne, missä se vain lisää ainoan meremme rehevöitymistä.

Arvoisa puhemies! Kiitos erinomaisesta lakiesityksestä. Työ puhtaan Itämeren puolesta jatkuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

16.41 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Förbudet mot utsläpp från svavelskrubbare i finländskt territorialvatten är en konkret och betydande åtgärd för att förbättra vattenkvaliteten i Östersjön och ett viktigt steg för att skydda vår gemensamma miljö. Åland och skärgården, som är omgivet av känsliga havsområden, har ett särskilt intresse i detta förslag.

Sedan 2015 har EU:s svaveldirektiv begränsat utsläppen av svavel till luften, men det är beklagligt att man inte från början förbjöd utsläpp till vattnet från de fartyg som installerat svavelskrubbare. Vi har sett att detta i praktiken flyttat föroreningarna från luften till havet

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

på de fartyg som installerat svavelskrubbare, och då i synnerhet fartyg med ett öppet kretslopp. Det säger sig självt att det inte är hållbart, särskilt inte i en så känslig skärgårdsmiljö, där vi har grunda vatten nära stränder och klippor där barn och vuxna badar och det finns ett rikt och känsligt marint liv.

Utsläppen från skrubbare innehåller inte bara svavel utan också andra giftiga ämnen, vissa cancerframkallande, och tungmetaller. Lagförslaget förbjuder inte och ska inte förbjuda skrubbare, men förbjuder från och med 1 juli 2025 att tvättvattnet och avfallet från dem släpps ut i havet från dem som har ett öppet kretslopp. I stället måste man övergå till skrubbare som har ett slutet kretslopp och som samlar upp avfallet och tar det i land för behandling som problemavfall. Det går också att övergå till renare bränslen som inte har så hög nivå av svavel, något som många fartyg och många rederier redan gjort från början.

Under en längre övergångstid tillåts vissa utsläpp från de skrubbare som använder slutet kretslopp. Dessa är inte ett lika stort problem, eftersom de redan i dag samlar upp avfallet och för det i land, men övergångstiden behövs för att fartygen ska kunna installera tankar för att ta hand också om tvättvattnet från processen som också innehåller dessa farliga ämnen. Finland har justerat tidtabellen och förslaget efter utlåtanderundan och följer nu Sveriges och Danmarks tidtabell. Det är viktigt att vi har samma tidtabell för att inte riskera att utsläppen i något land ökar bara för att det landet inför regelverket senare.

Förslaget innebär dock enbart regler på Finlands eget territorialvatten. Finland har inte möjlighet att införa regler på internationellt vatten. Diskussionerna om ett mer heltäckande regelverk fortsätter internationellt både inom Internationella havsorganisationen IMO samt inom HELCOM. Det är något som både Finland officiellt och jag personligen som ledamot av riksdagen stöder, eftersom det skulle ha en betydelse för hela Östersjöns vattenmiljö, inte bara på Finlands eget vatten.

Ärade talman! Lagförslaget handlar inte bara om skrubber och andra utsläpp, precis som ministern utmärkt presenterade, utan också om ratificeringen av Hong Kong-konventionen som handlar om skrotning av fartyg. Dessutom handlar lagförslaget om EU-regleringen om användningen av bland annat miljöbränslen. Gällande den senare föreslår regeringen att Finland använder sig av det så kallade ö-undantaget som regelverket tillåter på samma sätt som för utsläppshandelssystemet som redan är i bruk. Det är viktigt och en mycket positiv sak för Åland.

Ö-undantaget täcker trafiken mellan fasta Finland och Åland till och med år 2030. Ö-undantaget får tas i bruk för färjor eller ropaxfartyg i trafik inom ett medlemsland till en ö med högst 200 000 invånare. Det får inte användas i internationell trafik och därför kan det inte användas mellan Åland och Sverige. Målsättningen är att inte fördyra transporterna ytterligare till öar, som redan i dag har högre logistikkostnader. I själva verket finns det belägg för att åtminstone ö-undantaget mellan Finland och Åland kommer innebära en ännu snabbare grön omställning för de rederierna, eftersom rederierna sagt att man kommer att använda de pengar man sparar på att i stället investera i ännu mer miljöteknik som minskar utsläpp och effektiviserar bränsleförbrukning, vilket ju är huvudmålsättningen med hela regelverket.

Ö-undantaget är inte bara en Ålandsfråga. De facto har man tagit i bruk det för 143 andra öar inom EU vid sidan av Åland. Danmark och Sverige har också tagit i bruk ö-undantaget för Bornholm och Gotland, så då det ibland i debatten framställs som att detta är en fråga som bara skulle gälla Åland är det viktigt att säga att också bland annat Danmark, Sverige, Italien, Spanien, Kroatien och Grekland tagit i bruk ö-undantaget, helt enkelt för

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

att trygga ösamhällenas livskraft samtidigt som vi gör den gröna omställningen i hela samhället, också på öar. Men ö-undantaget är också motiverat för att i dessa tider i praktiken starka försörjningsberedskapen och trygga den för Åland samt Finland som helhet. Det är viktigt att inte se detta som ett nollsummespel, utan här finns möjligheter att hitta lösningar som tryggar försörjningsberedskap, miljö och ekonomisk livskraft på samma gång. Det här är till alla delar ett väl avvägt, motiverat och bra lagförslag och jag vill tacka minister Ranne och hela regeringen för att man har fört lagförslaget hit till riksdagen.

Arvoisa rouva puhemies! Rikkipesureiden päästökielto Suomen aluevesillä on konkreettinen ja merkittävä toimenpide Itämeren vedenlaadun parantamiseksi ja tärkeä askel yhteisen ympäristömme suojelemiseksi. Ahvenanmaalla ja saaristolla, jota ympäröivät herkäet merialueet, on tässä ehdotuksessa erityinen intressi.

EU:n rikkidirektiivi on vuodesta 2015 rajoittanut rikkipäästöjä ilmaan, mutta on valitettavaa, että ei alusta asti kielletty rikkipesurit asentaneiden alusten päästöjä veteen. Olemme nähneet, että tämä on käytännössä siirtänyt saasteet ilmasta mereen rikkipesureita asentaneiden alusten kohdalla erityisesti avoimen kierron alusten osalta, ja on sanomattakin selvää, ettei se ole kestävää etenkin niin herkässä saaristoymäristössä, jossa on matalia vesistöjä lähellä rantoja ja kallioita, jossa lapset ja aikuiset uivat ja jossa on rikasta ja herkkää merielämää.

Pesureista tulevat päästöt sisältävät paitsi rikkiä myös muita myrkyllisiä aineita, joista jotkut aiheuttavat syöpää, sekä raskasmetalleja. Lakiehdotuksessa ei kielletä eikä tulla kieltämään pesureita, mutta 1. heinäkuuta alkaen ensi vuonna pesuveden ja jätteiden päästäminen avoimeen kiertoon aluksista mereen tullaan kieltämään. Sen sijaan on siirryttävä suljetun kierron pesureihin, jotka keräävät jätteen ja vievät sen maihin ongelmajätteenä käsiteltäväksi. On myös mahdollista siirtyä puhtaampiin polttoaineisiin, joiden rikkipitoisuus ei ole niin korkea, kuten monet alukset ovat alusta alkaen tehneet.

Suomi on tarkistanut lausuntokierroksen jälkeistä aikataulua ja ehdotusta ja noudattaa nyt Ruotsin ja Tanskan aikataulua. On tärkeää, että meillä on sama aikataulu, jotta minäkään maan päästöt eivät kasvaisi vain sen takia, että kyseinen maa ottaa säännökset myöhemmin käyttöön. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Elo.

16.48 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Suomen meriluonnon tila ja erityisesti Saaristomeren tila on hälyttävä. Siksi tarvitaan kattavia toimia päästöjen vähentämiseksi. Meriliikenteen vesistöille aiheuttamia päästöjä sekä ilmastopäästöjä on suitsittava, ja siihen tämä hallituksen esitys osaltaan pyrkii. Tämä esitys sisältääkin hyviä elementtejä. Niitä hallituksen edustajat ovat tässä omissa puheenvuoroissaan kuvanneet. Samalla tässä hallituksen esityksessä on kuitenkin sellaisia elementtejä, jotka osoittavat, että hallitus on sitten kuitenkin valmis nipistämään luonnon hyvinvoinnista ja ilmastotoimista, kun siihen on paikka.

Saaristomeren ja koko Itämeren osalta on erittäin hyvä, että tässä laissa säädetään alusten vesistöpäästöjen kieltämisestä Suomen aluevesillä. Aikataulu, jolla päästöt kielletään, on kuitenkin liian pitkä. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, miten hallitus puhuu merien ja etenkin Saaristomeren suojelun kiireellisyydestä. Tässä esityksessä hallitus esittää, että alusten pesukoneiden ja suihkujen jätevesien laskua meren saa jatkaa vielä koko tämän

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

vuosikymmenen loppuun asti. Ongelmallinen on myös saaripoikkeuksen käyttöönotto, jolla Ahvenanmaan lauttaliikenne vapautetaan päästöoikeuksien palauttamisesta. Tämä olisi voimassa asetuksen salliman enimmäisajan eli vuoden 2029 loppuun asti. Tämä on luonteeltaan haitallinen yritystuki, ja niistä meidän tulisi päästä eroon.

Arvoisa puhemies! Kun edustaja Aalto-Setälä nosti täällä ihan syystä maatalouden päästöjen suitsimisen, niin esitän hänelle ja koko hallitukselle tässä vielä toiveen, että vetäisitte pois nyt lausunnolla olevan esityksen, jolla fosforiasetuksen lantapoikkeuksesta tehtäisiin pysyvä. Tätä tutkijat ovat yksimielisesti kritisoineet, ja tämä osuu osaltaan juuri Saaristomereen, jonka valuma-alueella on paljon karjataloutta ja jonka rehevöitymisessä fosforikuormitus on keskeinen tekijä. Tässä olisi todella konkreettinen mahdollisuus vaikuttaa Saaristomeren tilaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

16.50 **Mats Löfström r:** ärade fru talman! Min fråga till Tiina Elo är kanske: Vill man att trafiken mellan fasta Finland och Åland ska minska? Det är ju faktiskt de yttersta konsekvenserna om man höjer kostnaderna för sjöfarten till och från Åland ytterligare, om man inte tar det här ö-undantaget i bruk, som många andra länder också gör, inklusive Sverige och Danmark, för att helt enkelt trygga att ösamhället kan överleva och också göra den gröna omställningen där det inte finns någon järnväg eller fasta förbindelser eller vägar. Sjöfarten är våra vägar och järnvägar i praktiken.

Om själva ö-undantaget har rederierna som trafikerar till Åland sagt att de kommer att använda pengarna som de sparar för att investera i miljöteknik och nya bränslen som gör att man kommer få ner utsläppen så fort som möjligt. Så de facto är resultatet av det här undantaget att den gröna omställningen sannolikt kommer gå ännu snabbare i trafiken till och från Åland än i trafiken till andra ställen, eftersom pengarna för utsläppsrätterna eller för kraven som just det här förslaget ger går till en EU-fond där Finland får tillbaka en del av pengarna men där det inte är klart att man kommer använda de pengarna — sedan när vi får tillbaka dem — på grön omställning inom sjöfart eller flygtrafik, utan de kan användas till andra områden. Det här är en fråga som vi ännu behöver diskutera, vad de ska användas till, men de facto säger rederierna som trafikerar till Åland och åtnjuter ö-undantaget från utsläppshandeln att de kommer investera varje cent för att få ner bränsleförbrukningen och göra miljöteknik så att man får den gröna omställningen så fort som möjligt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten käännös, kiitos.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vastata? Olkaa hyvä, kaksi minuuttia.

16.54 **Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ensin totean, että kaikkihan me haluamme suojella Suomen vesiä vaikuttavasti, ja tällä sääntelyllä, tällä esityksellä, tullaan nimenomaan tekemään se, mikä on Suomen toimivallassa, mitä me voimme itse tehdä.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Ensin ihan tällainen ehkä tietokin kaikille, mitä Suomen aluevedet tarkoittavat, eli se on siis rannikon osasta riippuen jopa 22 kilometriä sinne ulapalle päin. Tämä alue on varsin laaja, ja siihen pystymme vaikuttamaan. Aina on tietenkin parempi, että pystymme saamaan kansainvälisiä, globaaleja linjauksia ja päätöksiä. Suomi on ollut todella aktiivinen niin IMOssa kuin HELCOMissa, ja meillä on nyt jatkokausi haussa myöskin IMOn neuvostossa. Siellä nimenomaan olemme ajaneet paitsi jäänmurtoon liittyviä asioita myös talousvyöhykkeille ja kansainvälisille vesille asetettavia päästökieltoja, ja tätä työtä jatketaan.

Sitten ehkä muutama sana tästä lisäajasta, siirtymäajasta, jota pesuvesien osalta esitetään. Tässä on taustalla siis se, että satamille ja aluksille täytyy saada riittävästi muutosaikaa, aikaa reagoida näihin muutoksiin. Tässä on kyse esimerkiksi siitä, että tankkikapasiteettia tarvitaan aluksiin lisää — siellä on tietenkin tietty käyttöaika meidän aluksilla — ja satamiin vastaanottokapasiteettia, niin että meillä on tällaisia teknisiä asioita, joille täytyy antaa niiden tarvitsema aika.

Ahvenanmaan osalta tässä saaripoikkeuksessa on myöskin kyse huoltovarmuudesta. Voi todeta sen, että tämä on ihan pieni prosentti, eli alusten kasvihuonepäästöt tulevat kasvamaan yhdellä prosentilla sen takia, että tulee tämä saaripoikkeus. Niin kuin tässä aikaisemmissa puheenvuoroissa tulikin esiin, tämä koskee hyvin laajasti muitakin tai muutkin ovat tämän ottaneet käyttöön.

Ehkä tämä lyhyesti. Kiitoksia keskustelusta, ja jatketaan puhtaampien Suomen vesien puolesta työtä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

16. Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2024 presidentinvaalissa – Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Kertomus K 21/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Nyt jatketaan perjantaina 18.10.2024 pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä lähetekeskustelua. — Tätä keskustelua jatkaa edustaja Räsänen, Joona. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todella meillä on käsittelyssä nyt tämä vaalirahoituksen valvonnasta tehty raportti liittyen tämän vuoden presidentinvaaleihin. Tästä hän lyhyesti lähetekeskustelua jo viime perjantain täysistunnossa kävimme, ja yhtä mieltä siinä keskustelussa olimme kaikki siitä, että vaalirahoituksen avoimuus ylipäättänsä on keskeinen tae myös ihmisten luottamukselle demokratiaa ja vaaleja kohtaan.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

Senpä takia on hienoa, että meille myös Valtiontalouden tarkastusvirasto nämä kertomukset aina jokaisesta vaalista tekee ja sitä kautta saamme hyvää ja tarpeellista tietoa siitä, miten vaalirahoitukseen liittyviä lainsäädännöllisiä velvoitteita ovat ehdokkaat ja puolueyhdistykset ja muut tukiyhdistykset noudattaneet. Sitä kautta myös kansalaisilla on mahdollisuus perehtyä siihen, millä tavalla myös tämä asiakokonaisuus on suomalaisessa demokratiassa hoidettu.

Niin kuin tässäkin raportissa, pääsääntöisesti voi todeta, että tämä on hoidettu varsin mallikkaasti. Ainahan tarkastusvirasto löytää erilaisia huomioita näistä vaalirahoitusilmoituksista, joita on syytä sitten aina hieman täsmentää seuraavalle kerralle. Aina tarkastusvirasto antaa myös hyviä vinkkejä ja esityksiä siitä, millä tavalla myös tätä lainsäädäntökonaisuutta tulisi uudistaa. Mutta tämänkin vuoden presidentinvaalien osalta voi todeta, että pääsääntöisesti ehdokkaat ja ehdokkaiden tukiyhdistykset ovat hoitaneet oman leiviskänsä moitteetta, ja hyvä niin. Näin myös osoitamme sen, että kun vaalirahoitus on elimellinen osa demokratiaa, niin on täysin laillista myös tukea niitä ehdokkaita, joiden menestymistä haluaa olla auttamassa. Mutta totta kai se pitää tehdä läpinäkyvästi ja lainsäädännön mukaisesti siten, ettei synny pienintäkään epäselvyyttä siitä, että olisi kyse sellaisen toiminnan edistämisestä, joka on muulla lainsäädännöllä todettu laittomaksi.

Puutun nyt tässä lähetekeskustelussa vielä siihen yhteen seikkaan, joka myös tuossa perjantaina nousi esille liittyen näihin vaalirahoitusilmoituksiin, ja se on kysymys tästä ennakkoilmoituksesta. Aikaisemminkin tässä salissa, kun olemme käsitelleet näitä vaalirahoitusilmoituksia ja näitä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksia vaalirahoituksesta, monesti keskustelu on mennyt siihen, olisiko syytä lainsäädäntöä muuttaa siten, että tämän ennakkoilmoituksen vaalirahoituksesta, joka on tällä hetkellä vapaaehtoinen, tulisi olla pakollinen. Nythän on kyllä pakollista valituksi tulleille ja tässä tapauksessa muillekin ehdokkaille jättää tämä vaalirahoitusilmoitus jälkikäteen, mutta olisiko syytä myös muiden vaalien osalta säätää siitä, että myös ennakkoilmoitus olisi pakollinen, jolloin myös äänes-täjillä olisi ainakin mahdollisuus tarkistaa tämäkin asia ennen varsinaista vaalipäivää? Ja vaikka tiettyjä eroja näissä ilmoituksissa voisi olla, niin minusta olisi perusteltua kehittää lainsäädäntöä siihen suuntaan, että tämä ennakkoilmoitus olisi tulevaisuudessa pakollinen, koska näissäkään vaaleissa kaikki ehdokkaat eivät sitä ennakkoilmoitusta jättäneet ennen vaalipäivää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 167/2024 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 10/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 24.10.2024 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 107/2024 vp

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 24.10.2024 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi: